

OBLEHÁNÍ NEBES

✠ Monumentální příběh intrik a zrady za křížové výpravy ✠

TOM HARPER

BLÉHÁNÍ
NEBES

SOBLÉHÁNÍ NEBES

TOM HARPER

Přeložil Pavel Vereš

Vydáno nakladatelství BB/ats s.r.o. v roce 2014

Bořivojova 75, Praha 3

Copyright © 2006 Tom Harper

All rights reserved.

Z anglického originálu *Siege of Heaven*

(Published by Century, London, 2006)

přeložil © 2013 Pavel Vereš

Redakce textu: Jiří Pacek

Jazyková korektura: Ludmila Böhmová

Grafická úprava obálky © 2013 Jan Matoška

První elektronické vydání v českém jazyce

ISBN 9788074619015

Dějiny

Pád města Říma nepřinesl zánik říše. Ta přežívala na východě, v hlavním městě císařství Konstantinopoli. Ještě tisíc let po prvních císařích zůstávala největší velmocí křesťanstva. Ale ohrožovala ji nová nebezpečí a stará říše už nebyla schopna se bránit. Císař Alexios se proto v zoufalství obrátil na západ, na potomky těchž barbarských kmenů, které vyvrátily první Řím. Hledal tam žoldnéře, jenže papež Urban vycítil příležitost pro papežství ve svém věčném zápase se světskou mocí a zareagoval úplně jinak. Zahájil svatou válku – ozbrojenou pouť, jež se měla probíjet až do Jeruzaléma a vysvobodit město z rukou Turků, kteří ho měli v držení. Na jeho kázání odpověděli muži i ženy v celé Evropě, jak rytíři a vznešení páni, tak desetitisíce prostých rolníků.

Vojsko dorazilo koncem roku 1096 do Konstantinopole a po obtížných jednáních, jež se málem zvrhla ve válku, jeho předáci složili přísahu, že země, které získají, předají císaři Alexiovi. V létě roku 1097 se armáda přehnal Malou Asií, kde dosahovala jednoho vítězství za druhým, ale nakonec se zastavila před nedobytným pevnostním městem Antiochií. Následovalo osm měsíců úporného obléhání. Když byli křižáci na pokraji zkázy, město konečně dobyli. Bylo to opravdu na poslední chvíli, protože už za pár dní dorazilo obrovské muslimské vojsko, jež mělo město vyprostit. Teď se křižáci, kteří právě dobyté město zpusťovali, sami ocitli v pasti. Neměli na vybranou, a tak sami podnikli útok, a třebaže stáli proti ohromné přesile, na hlavu porazili armádu muslimů, jejichž moc tak zlomili na celé pokolení.

Bitva o Antiochii, u níž nastala krize první křížové výpravy, tak byla vyhrána. Ale armáda Boží se jak po fyzické, tak psychické stránce zcela vyčerpala a její vůdci se ihned rozkmotřili kvůli dělbě kořisti, jež jim právě spadla do klína. Cesta se sice otevřela, ale v srpnu 1098, dva roky poté, co vojáci opusťili vlast, zůstávalo dobytí Jeruzaléma stále v nedohlednu.

I

Pustina

srpen až prosinec 1098

Rekviem

Davy se srotily brzy, neboť lidé věděli, že už jim zřejmě moc života nezbyvá. Vyhrnuli se ze svých chatrčí a vydrancovaných domů a postavili se na okraj ulice, kterou vroubili celou půlmíli, aby uviděli tu mrtvolu. Kojenci, kteří záhy osiří, seděli tatínkům na ramenou, zatímco děti, které sotva přežijí žně, se honily v davu všemi směry. Opatrnější lidé si tváře zahalili šátky nebo si ruce ovinuli nějakou látkou, ale většina lidí dosud té hrozbě ani nevěřila. Vyšplhali na popraskané střechy starých kolonád, vylezli na polámané pilíře a zaplnili horní poschodí okolních domů, aby měli lepší vyhlídku. Mnozí z nich v nadcházejících týdnech a měsících zemrou, ale nikomu z nich nebude dopřán tak velkolepý pohřeb jako tento. Kdekdo by byl rád, kdyby jeho hrob byl aspoň označen. A tak se jich tu mačkaly tisíce – natahovali krk, aby viděli co nejlépe, a možná pocho-pili, že tahle památná příležitost bude nakonec muset stačit jim všem.

Věděli jsme, že se průvod dal do pohybu, když se rozlaholily zvony. Matky utišily děti a dav upřel zraky k jihu. Srpnové slunce se vyšplhalo přes hřeben hory nad městem a nevanul žádný vítr, který by zvedl prach, jenž na nás ulpěl. Doufal jsem, že nosiči rakve se nebudou v tom parnu s mrtvolou loudat.

Průvod vedla čtveřice kněží pohupujících zlatými kadidelnicemi. Z tepaných nádob se vznášely obláčky kadidla, jež plnily a osvěžovaly jitřní vzduch. Pak následovalo osm dalších kněží s dlouhými svíčkami, jejichž plameny byly v prudkém slunečním žáru neviditelné. Za nimi se objevilo cosi vskutku zvláštního: šel tam úplně sám jakýsi dlouhán oblečený nikoli jako kněz, nýbrž jako poutník. Když před sebe zvedl ruce, rukávy roucha mu splývaly dozadu. Nesl zlatou skříňku vykládanou křišťálem a perlami. Tak ho to oslňovalo, že měl úzké oči skoro zavřené, až málem neviděl. Všichni v davu se pokřižovali, když je míjel, poněvadž skříňka obsahovala relikvii svatého kopí, toho, které Kristovi na kříži

probodlo bok. Jenom díky jeho božské moci jsme město dobyli. Aspoň si to lidé mysleli.

Za ním nesla čtveřice rytířů na katafalku mrtvé tělo. Zahalovala ho bílá rouška, od níž se tam, kde ji spínaly jehlice, odráželo stříbrné světlo. Slunce prosvítalo látkou a naplňovalo ji jasem, takže se proměnila v jakousi zamženou svatozář kolem mrtvolky. Viděl jsem obrysy jeho těla pod ní. Ruce měl zkřížené na hrudi. Ležela na něm také biskupská mitra a dřevěný kříž.

Všichni lidé kolem mě bez vyzvání padli na kolena a přidali se k mohutnému antifonátnímu zpěvu, který zanotovali kněží.

*Kéž tě andělé odvedou do ráje,
kéž ti mučedníci vyjdou v ústrety na uvítanou
a odnesou tě do Svatého města, Jeruzaléma.*

Jinde jsem slyšel poutníky, jak vzývají jeho jméno a šeptají slova pozhánání a na rozloučenou. *Adhemare. Bůh tě prováže do ráje. Bůh ti žehnej, Adhemare.*

Po horké tváři se mi skutálela studená slza. Biskupa Adhemara jsem moc dobře neznal, ale byl jsem u něj, když umíral, a slyšel jsem jeho poslední zpověď. Věděl jsem, s jakým úsilím působil jako pastýř Boží armády, jak se snažil udržet její jednotu proti prudkým rozepřím a ambicím, které ji rozdíraly. Věděl jsem, jakou úzkostí trpěl při tomto úkolu. To ho vlastně zabilo, a právě proto tolik mužů i žen, kteří ho znali jenom z jeho kázání, nyní plakalo. Upřímně nad ním truchlili, ale ještě víc cítili obavu z toho, co bude teď.

Modlitby ustaly, jako když utne. Katafalk už byl pryč a za ním následoval průvod mužů. Každý z nich se snažil okázalostí smutečního šatu předstihnout ostatní. Jako první kráčel na základě svého postavení i podle práva přednosti Raymond, hrabě de Saint-Gilles. Byl to jednooký muž se šedivými vlasy i vousem, jenž vypadal ještě šedivější, když se hrbil s berlí v ruce. Patrně to měla být poutnická berla určená pro nejzbožnější věřící, ale spíš sloužila jako opora v nemoci, kvůli níž ho nedávno málem potkal týž osud jako biskupa Adhemara. Za ním šel mladší muž, Bohemund, jenž ani neskrýval svou netrpělivost a šel tak rychle, že šourajícimu se Raymondovi málem šlapal na paty. Bohemund byl o hlavu vyšší než

všichni ostatní přítomní, tmavé vlasy měl nakrátko zastřížené a na bledé tváři se mu zračila nezkrotná pýcha. Měl v sobě něco, co přitahovalo zraky lidí, kteří z něj pak nespouštěli oči – nebylo to jenom jeho mohutnou postavou, ale také jakousi aurou moci nebo nebezpečí. Náklonnost rozhodně nevzbuzoval: když šel kolem, tváře lidem tuhly a několik hlasů se přidalo k dalšímu chorálu, který představoval vzdorný kontrapunkt prozpěvování kněží. *Vladaři této země jsou jenom prach.* Bohemund se tvářil, že si toho nevšímá.

Trochu stranou od ostatních šel třetí muž z této skupiny: plavovlasý lotrinský vévoda Godefroi, jenž měl široká ramena a plnovous. Podle názoru většiny lidí to byl po Bohemundovi a Raymondovi nejmocnější z knížat. Jeho moc ještě násobilo to, že byl natolik moudrý, aby se nezapléтал do jejich sporů. Kráčel ztuha, pohledem mířil přes muže před sebou a upřeně sledoval katafalk vpředu.

V průvodu teď následovala hrabata a vévodové, méně významná knížata a rytíři, biskupové a další duchovní. Jakmile prošli, vyhrnuli se za nimi lidé z davu. Vpředu dorazil katafalk do chrámu a já jsem uviděl, jak se velké vyřezávané dveře otevřely dokořán, aby jimi tělo prošlo ke kněžišti. Nad ním odrážela stříbrná kupole chrámu světlo oblohy. Kněží teď spustili novou píseň:

*Tys mne učinil z hlíny
a obdaril mne tělem:
ach, Pane, můj vykupiteli, pozvedni mne
o posledním dni.*

Jakmile vznešení páni zaujali svá místa u otevřeného hrobu pod kupolí, prostí lidé se mezi sebou začali strkat, aby se vmáčkli dveřmi dovnitř. Byl jsem mezi nimi. Zmocnilo se jich jakési záštiplné šílenství – připomínali spíš krysy utíkající před požárem než smuteční hosty vstupující na svaté místo, ale vydělával jsem si na chlebiček v přeplněných ulicích Konstantinopole dost dlouho, abych se uměl mezi nimi protlačit. Rozdával jsem rány i štouchance loktem a nakonec jsem přešel práh chrámu a prodíral se kolem kněžiště, až můj další postup s konečnou platností zastavilo samo sevření okolních postav.

Na opačném konci chrámu začal pohřeb. Tělo bylo zvednuto z kata-

falku a nyní se vznášelo na hedvábných provazech nad hrobem, u něhož klečela shromážděná knížata. Hrabě Raymond před sebou pevně sepal ruce a kolébal se na kolenou vpřed a vzad. Bohemund sklonil hlavu, i když mu pořád pošubávala kradnými, ostražitými pohyby. Za nimi jsem viděl dvě potměšilé postavy, jak čekají ve stínech s rýči obrácenými nahoru jako srpy – byli to hrobníci. Moc dřiny na ně nečekalo, protože hrob byl vykopán před pouhými sedmi týdny. Na dně jámy totiž byla nalezena relikvie svatého kopí, které teď spočívalo ve zlatém relikviáři, i když se ozývaly i hlasy, že připomíná spíš pokrývačský hřebík než hrot kopí. Sám Adhemar se hodně zpěchoval, než uvěřil jeho pravosti, a ocitl se v notných rozpacích, když musel potvrdit jeho moc. Myslím, že by se sám sotva rozhodl strávit věčnost na jeho místě.

Tichý sbor mramorových svatých přihlížel, když bylo tělo spouštěno do jámy. Víko sarkofágu bylo se skřípotem odtazeno na své místo a kolem stříbrné kupole se rozlehlo zadunění. Antiošský patriarcha učinil u hrobu znamení kříže a pak do jámy vhodil vavřínovou snítku, zatímco přítomní věřící na rozloučenou smutně vzdychli – bylo to jako zvuk meče vytahovaného z hrudi umírajícího člověka.

„Kéž Bůh soudí jeho hříchy milostivě,“ pronesl patriarcha. „Kéž Kristus, náš dobrý pastýř, ho dovede v bezpečí domů. A kéž žije šťastně na věky věkův, se všemi svatými, v přítomnosti věčného Krále.“

Amen.

O kámen zaskřípal rýč, když hrobníci začali zahazovat jámu zeminou.

Pohřební hostina se konala v paláci, což ovšem nebylo nic jiného než rozlehlé nakupení zanedbaných nádvoří a všelijak nevhodně pospojovaných věží na jižním konci města. Před jeho branami se již shromáždil dav truchlících, kteří čekali, až na ně po hostině zůstanou různé zbytky, zatímco rota normanských rytířů se opírala o kopí a nevraživě si je prohlížela. Zato já jsem se těšil větší přízni. Prošel jsem strážnicí na vnitřní nádvoří, kde jsem si rovněž vysloužil nepřívětivé pohledy Normanů. V plánech jejich nepřátel jsem zaujímal určité místo.

Duchovní a vznešení páni různého významu se srotili na nádvoří, zatímco horký vzduch prosytil pach pečeného masa a hořícího tuku. Vzal jsem si od sluhy číši vína, usrkával z ní a držel jsem se ve stínu u zdi. Vzal jsem si svou nejlepší tuniku a boty, zastříhl jsem si vous, naolejoval vlasy a ovázal si ruku čerstvým obvazem, ale přesto jsem mezi tyhle lidi nezapadl. Byl jsem příliš obyčejný, a navíc Řek. Za to, že jsem se tam vůbec ocitl, jsem vděčil zbabělosti určitých urozených pánů. Kdysi jsem přišel s armádou Boží jako pozorovatel – tedy vlastně špicl –, ale když můj nadřízený důstojník, nekonečně vznešenější Tatikios, spěšně odtáhl od Antiochie, nebyl po ruce nikdo jiný, a tudíž jsem se stal císařovým vyslancem. Dokonce jsem nosil jeho pečetní prsten, který mi Tatikios odkázal, než ze strachu o život uprchl od Antiochie. Ne že bych po téhle roli zrovna toužil.

„Demetrie Askiate.“ Při zaznění svého jména jsem se otočil a uviděl po svém boku patriarchu Antiochie. Zůstal ve městě po celou tureckou okupaci, dokonce i během oněch osmi měsíců, kdy ho obléhali Frankové. Za svou víru draze zaplatil. Někdy ho Turci pověsili z hradeb a pokřikovali na naše lukostřelce, jen ať střílí, jindy ho vstrčili do klece na vrcholu věže nebo ho pálili žhavými železy. Nedovedl jsem pochopit, jak to všechno snesl, ale jakmile jsme Turky vyhnali z města, znovu se chopil svého

ornátu a berly a vrátil se na své místo v katedrále. Úctu mu projevovali i Frankové, kteří jinak měli pro řeckou církev jenom pohrdání a nedůvěru.

Podíval se ven přes nádvoří. „Co myslíš, kolikrát ještě uvidíme všechny Franky, jak jsou v míru pospolu?“

Pokrčil jsem rameny. „Řekl bych, že dokud se jim nepovede dorazit až do Jeruzaléma.“

„To doufám. Když biskup Adhemar zesnul, ztratili svou vedoucí postavu. Je mezi nimi příliš těch, kdo třímají moc, ale nikdo s autoritou. A to je ještě čeká vskutku daleká cesta.“

„Pro mě příliš daleká, otče.“

Patriarcha pozvedl obočí. „Ty nepůjdeš do Jeruzaléma?“

„Ne,“ dovolil jsem si mu odporovat. „Než se dostanu domů, budu pryč přes rok. Mám dvě dcery, které zanedbávám, a – díky Bohu – už i vnuka, kterého jsem ale ani neviděl. Cesta do Jeruzaléma by mě zavedla ještě dál od domova a do horších nebezpečí.“

„Co na to řekne císař?“

Neodpověděl jsem. Každé vysvětlení by znělo chabě, ne-li ostudně před člověkem, který podstoupil tolik utrpení jako patriarcha. Naštěstí mne neodsoudil.

„Bůh povolává každého z nás na různé cesty,“ řekl. Nebylo mi jasné, zda to znamená útěchu, nebo varování. „Ale než tě On povolá nazpět do Konstantinopole, budu pro tebe mít úkol. Jeden člověk...“ Odmlčel se, když jeho oči pohlédly přes mé rameno, a já jsem se pootočil, abych se podíval, co sleduje. Čekala tam dvojice latinských biskupů, kteří zjevně usilovali o rozhovor s patriarchou. Ten se na ně mile usmál a jemným štouchnutím do lokte mě odvedl stranou. „Najdu si tě později.“

Už jsem neměl s kým mluvit, protože jedinými Řeky jsme tam byli s patriarchou my dva a já byl příliš bezvýznamný, než abych kohokoli přitahoval. Mohl jsem proto v tom okamžiku klidně odejít – zmizet ze zchátralého paláce, města i samé země a honem spěchat do Konstantinopole. Prahл jsem po tom. Jenže jsem byl císařovým zástupcem, i když velmi prostého původu, a to s sebou neslo jisté závazky. Antiochie přece byla ještě před třinácti lety byzantským městem, než ji dobyli Turci, a císař Alexios nepovolal tuhle armádu barbarů jenom proto, aby místo Turků spadla do klína jim. Císař po ní toužil – zčásti pro bohatství jejího obchodu, zčásti pro její polohu klíčové pevnosti na jižní hranici jeho říše,

zčásti pro svou pýchu. Ale Bohemund by Antiochii raději vydal zpátky Ismaelitům, než by ji vrátil císaři, i když mu odpřisáhl, že to učiní. A dokud jsem tam zůstával, připomínal jsem mu jeho závazek jako jakýsi lidský symbol císařova nároku. Nebylo to právě pohodlné postavení.

Pohrával jsem si na prstu s pečetním prstenem: díval jsem se, jak se sluneční svit odráží od jeho širokého kotouče a přebíhá po okolních obličejích. O upřímnosti jejich zármutku jsem sice nepochyboval, ale už jsem viděl, jak se vytrácí – byl pohřben do půdy pod katedrálou. Obzvláště jeden člověk vypadal, že smutek rychle překonal, což možná vysvětlovalo, proč postává sám. Tenhle vyzábělý dlouhán s křivým nosem sice v pohřebním průvodu zaujal čestné místo, ale tady si ho nikdo nevšímal.

Mé zraky se prořaly s jeho, zúženými nevraživostí, ale pak si zřejmě řekl, že než samota, to už je lepší moje společnost, a v jeho očích polevilo napětí. Já bych se možná rozhodl jinak, ale než jsem se stačil vytrátit, přiloudal se ke mně a zíral na mě shora – krk měl ohnutý jako jeřáb.

„Petře Bartoloměji.“ Pozdravil jsem ho beze špetky nadšení. „Tak se zdá, že jsme na téhle hostině jako dva žebráci.“

Uraženě se na mě podíval, což jsem ostatně očekával.

„O tomto památném dni by se ke mně neměli otáčet zády. Bez kopí – toho kopí, které jsem našel já – by biskupovým odkazem byly leda kosti a prach.“

Patrně měl pravdu. Vždyť právě Petr Bartoloměj měl ono podivuhodné vidění – i když kdekdo tvrdil, že mu lze sotva věřit –, které mu povědělo, kde je to kopí ukryto, a právě tak Petr Bartoloměj skočil do jámy a vyhrabal odtamtud holýma rukama onen úlomek, když už to všichni ostatní vzdali. Byla to tatáž jáma, kde nyní ležel hrob biskupa Adhemara.

„Knížata mají krátkou paměť,“ pravil jsem vyhybavě.

„Tak krátkou, že dokonce zapomínají, proč nás sem Bůh povolal. Koukni na Bohemunda.“ Petr Bartoloměj ukázal vpravo od sebe, kde byl Bohemund zabrán do rozhovoru s vévodou Godefroiem. Oba muži se tentokrát kupodivu obešli bez hloučků rytířů a pochlebníků, kteří je obvykle doprovázeli. „Má Antiochii a to mu stačí.“

„Nebude ji mít, jestli císař prosadí svou vůli,“ řekl jsem. Petr Bartoloměj si mě nevšímal.

„Vojáci armády Boží mají větší význam než všechna knížata. Přece jsi dneska ráno viděl poutníky v průvodu. Už zuří, že jsme se dosud nevydali

dál na Jeruzalém. Když je teď Adhemar po smrti, komu svěří svou důvěru, aby za ně poctivě mluvil, až se knížata sejdou?“

Na rozdíl od všech minulých vojsk nevypravil armádu Boží do pole žádný panovník ani za svůj vznik nevděčila náhlé potřebě. Utvořila se po kázání hlásajícím válku poutníků. Na výzvu odpověděli rytíři a vojáci, ale také ohromné množství prostých rolníků. Nenabízeli jiné služby než obyčejnou lopotu, ovšem potřebovali mnohem víc zásob i ochrany, než si zasloužili. Jenže v prapodivném světě armády Boží si svou nevinností získali vážnost. O spravedlivou věc usilovali tak, jak se tím nemohl pyšnit žádný z rytířů či knížat, a tudíž se těšili zvláštnímu přístupu jako ke svatým.

Upřel jsem na Petra pozorný pohled. Na jeho zkrivené tváři se zračila tak ryzí naděje, až vzbuzoval lítost. Po několik šťastných dní platil za zachránce armády, nálezce kopí a spasitele Antiochie. Ale teď takhle vzpomínka bledla a on sám zase upadal do bezvýznamnosti. Viděl jsem, jak ho to zraňuje, jak zarytě se snaží zadržet nevyhnutelný úpadek svého čelného postavení.

„I jiní muži se snažili postavit se do čela poutníků,“ varoval jsem ho, „ale nikdy to neskončilo dobře.“ Tím prvním, kdo tak učinil, byl samozvaný poustevník, jenž se rovněž jmenoval Petr. Ten svedl poutníky příslibem Boží ochrany před meči a šípy. Stačila jediná, strašlivá bitva a ukázalo se, jak falešný byl tento slib.

„Bůh z tebe učinil nástroj Svého úmyslu a dal ti zázračné vidění.“ Bylo těžké uvěřit, že by si kdokoli vybral pro takový účel právě Petra Bartoloměje, ale tak tomu snad bývalo s vizionáři vždycky. „O tomhle může většina lidí po celý život leda snít.“

Opět se podíval uraženě a škuibl hněvivě hlavou, i když jsem ho tentokrát nechtěl dráždit. „Většina lidí ani nesní. Lezou po zemi s čenichy u pudy jako prasata, která se ani nezastaví, aby si položila otázku, proč si vlastně hospodář dává tu námahu, aby je živil. Pokud jde o mne, Boží plán neskončil tím, že jsem našel to kopí – naopak sotva započal. A pokud jde o naplnění Jeho plánu, takhle vypasená knížata se ještě budou proklínat za to, že se ke mně chovají jako k chámovi.“

Hlas mu zesílil, takže zněl mnohem hlasitěji, než bylo moudré ve společnosti mužů, které právě hanobil. Teď si to uvědomil a rozhlížel se kolem v divém vzdoru, aby uviděl, jestli nevyvolal nějakou odezvu. K jeho okamžité úlevě, jež vzápětí ustoupila hněvu, nikdo z okolních vznešených pánů mu nevěnoval sebemenší pozornost.

„Ti si mě už brzo budou všítat!“ zamumlal. Nechal mě být a vyrazil pryč davem.

Povzdychl jsem si. Věděl jsem toho tolik o jeho životním příběhu – o nemravných chorobách, jež mu zpusťily tělo, koketování s kacířstvím, které mě málem stálo život –, že jsem nemohl podlehnout jeho svodům, ale přesto mi ho bylo líto. Dovedl jsem si představit, jak se cítí. Vždyť jsem zhruba před rokem sám volně kráčel síněmi paláce v Byzantiu, dokonce jsem byl na kratičkou chvíli císařovým důvěrníkem. A nyní jsem se ocitl v pustině za pomezím civilizace, ne snad z trestu nebo že bych byl v nepřízni, ale prostě z toho důvodu, že mě sem zavedl život.

Rozmluva s Petrem Bartolomějem mě odvedla ze stínu do středu nádvoří, kde pražilo slunce. Hledal jsem další číši vína, která by uhasila moji žízeň, i když jsem věděl, že toho budu později litovat, ale nebyla žádná na dohled. Procházel jsem se podél okraje davu, prohlížel si známé tváře a v duchu jsem se tázal, jaký úkol asi pro mě patriarcha má.

„A půjdeš dál až do Jeruzaléma?“

Ten hlas zazněl tak blízko a sama otázka natolik zaměstnávala mou mysl, až jsem si pomyslel, že byla položena mně. Teprve když jsem se otočil, pochopil jsem, že jsem se zmýlil: ten, kdo ji vyslovil, byl ke mně zády, ani netušil, že tam jsem, zatímco jeho společník stál vedle něho. Oba byli oblečeni do skvostně tkaného šatu – zlatá vlákna jim na rukávech vyznačovala znamení kříže. Ihned jsem rozpoznal vévodu Godefroie a Bohemunda.

„Složil jsem přísahu, že se pomodlím u Kristova hrobu,“ odpověděl Bohemund vévodovi. „Ale nespěchám. V dané chvíli si příliš mnoho záležitostí žádá moji přítomnost v Antiochii.“

„Hrabě Raymond má patrně vlastní odpovědi na tyhle otázky.“

Bohemund prudce mávl rukou. „V Antiochii bude jenom jeden pán, ale hrabě Raymond to nebude. A nebude to ani král Řeků.“

Godefroi neřekl nic, čím by mu odporoval. Místo toho prohlásil: „Bez tvého vojska bude cesta do Jeruzaléma delší a obtížnější.“

Bohemund opět zaplašil jeho obavy. „Naše vítězství Turky zlomilo na celé pokolení. Se silnou Antiochií v zádech můžeš být v Jeruzalémě za dva týdny. Jestli máš pořád v úmyslu tam jít.“

Zezadu jsem uviděl, jak Godefroi pomalu přikývl. „Půjdu.“

„Abys ctil svou přísahu?“ V Bohemundově hlase byl znát posměch.

„Abych ctil Boha a abych naplnil osud, jak byl pro mě napsán.“

Bohemund se zasmál. „Napsán v tvé knize?“

„Napsán v mé knize,“ přisvědčil Godefroi. Zato v jeho hlase nebylo vůbec veselí.

„A co je to za knihu?“

Tato rozjařená otázka se ozvala za mnou. Godefroi a Bohemund se s trhnutím otočili a já jsem se najednou ocitl mezi nimi a patriarchou, který se vynořil z davu, aniž si toho někdo všiml. Nyní tam stál s úsměvem a očekáváním na tváři.

„Kniha moudrosti,“ odpověděl Godefroi zprudka.

Patriarcha přikývl. „Dobře. Potřebujeme Boží moudrost, aby nás vedla, zejména teď, když zesnul Adhemar. Byl to dobrý a moudrý člověk. Vaše armáda ho bude postrádat.“

Bohemund našpulil rty a vydal ze sebe zvuk, jako když pšoukne kůň. „Dobrý člověk? Turky a Saracény nemůžeš zabíjet dobrotou. A moudrostí taky ne.“

„Moudrosti je zapotřebí, aby se armáda udržela pohromadě, zejména když má dojít do svého cíle.“ Patriarcha na Bohemunda upíral klidný pohled. „Ale to už možná není vaším úmyslem.“

„Jako kdyby to někdy bylo úmyslem Řeků!“ Bohemund si ani nepočkal na odpověď, vyprázdnil svou číši a odběhl do davu. Godefroi ještě chvílku počkal, zatímco na mě upíral drsný podezřívavý pohled, a pak ho následoval. Přitom se zdálo, že jsem nebyl jediný, kdo tajně poslouchal: když se Godefroi odvrátil, uviděl jsem Petra Bartoloměje, jak poblíž bezostyšně lelkuje.

„Demetrie!“ Patriarcha tam byl pořád. Teď si mě měřil s očekáváním v očích. „Dovol, abych tě představil...“ Trochu se odšoural stranou, neboť někoho vyhlížel v davu. Ať už hledal kohokoli, nenašel ho. Ale na opačné straně nádvoří zachytil hrabě Raymond jeho zrak a přibelhal k nám. Patriarcha si povzdychl.

„Ale tady přichází hrabě Raymond. Sklícila ho novina, že nás opouští.“

„Jsem rád, že mě aspoň někdo bude postrádat.“

Hrabě Raymond se zastavil a upřel své jediné oko na mě. I po jeho nemoci si podrželo zuřivou sílu. „Vždy jsem byl nejstálejším spojencem tvého císaře, což mi mezi ostatními knížaty vyneslo jen málo přátel. Dokonce jsem tak zkoušel věrnost mnohých svých lidí. Jestli mě teď opouští, je to, jako kdybys město předal Bohemundovi.“

„Císař tě neopustil,“ ujistil jsem ho. „Poslal do Antiochie nového vyslance. Až dorazí, půjdu domů.“

„Vyslance? Takže sám císař nepřijde?“ Na člověka, který vybojoval víc bitev než Caesar, vypadal hrabě Raymond najednou velice zranitelně, jako bezradné děcko hledající svého otce.

„Císař má říši, kterou musí spravovat. Je ho zapotřebí v Konstantinopoli a nemůže si sám dovolit cestu do Jeruzaléma.“

„Cha! To ještě potrvá dlouho, než uvidíme Jeruzalém. Nejdřív se musíme rozhodnout, co uděláme s Antiochií. Bohemund se jí snadno nevzdá.“

„Budeš s ním o ni bojovat?“ zeptal jsem se.

Raymond přimhouřil oko. „Mám nejvznešenější titul, největší armádu a nejbohatší pokladnu. Těším se podpoře jak tvého císaře, tak rolnických mas. A především mám svaté kopí. To už něco váží. A těžko se tomu vzdoruje, pokud by někdo byl tak pošetilý.“

V duchu jsem si představil Adhemarovo zahalené tělo ve studené zemi pod chrámem. Přesně tyhle rány se usilovně snažil zacelit: obracel by se v hrobě, kdyby slyšel, jak se opět a tak brzo otevírají.

„Když nebudete opatrní, nezbude nic, oč se má bojovat,“ pronesl patriarcha tiše. „Adhemar se nestane poslední obětí choroby, která ho stála život. V polích za městem je už teď víc hrobníků než rolníků.“

Ani mně to neuniklo. Sotva jsme setřásli hmatatelnou hrozbu turecké armády, do našich řad se vplížil nový, neviditelný nepřítel. Nejprve po jednom a po dvojicích, pak po tuctech a větších počtech muži chřadli a umírali. Opojeni vítězstvím, příliš dlouho jsme si toho nevšíмали – a najednou nás smrt kosila po tisících. Ze zvyku jsem položil ruku na hrud', abych se dotkl stříbrného křížku, který tam vždy visel, jenže ten byl teď pryč. Věnoval jsem ho jednomu zesnulému, takže už mi nemohl pomoci. *Dopřej mi dost času, abych znovu uviděl svou rodinu*, modlil jsem se mlčky. *Alespoň tohle*.

„Protí moru nic nezmůže ani Bohemund,“ řekl Raymond. „Povídá se, že ustoupí na pobřeží, než morová rána pomine.“

„Nebylo by moudré snažit se využít jeho nepřítomnosti,“ varoval ho patriarcha.

Raymond se zasmál – byl to skřípavý a drsný smích starce. „Žádné strachy, otče. Nepřežil jsem třiašedesát zim, jen abych zahodil život při dobývání

města nakaženého morem. Odtáhnu trochu na jih a budu odtamtud sledovat Bohemunda.“ Paží ukázal po shromáždění. „Nebudu jediný. Když už se konal pohřeb, ti lidé se rozejdou. Do půlnoci nezůstane v Antiochii jediný panoš.“

Omluvil se, že musí odejít, aby si promluvil s některými ze svých družníků. Patriarcha se díval, jak jde pryč.

„Čím dřív dorazí do Jeruzaléma, tím líp.“

„Proč?“ zeptal jsem se. „Abys neměl v cestě ani jeho, ani Bohemunda?“

Patriarcha zavrtěl hlavou. „Protože jinak Raymondovi hrozí, že se rozpoltí. Odprísáhl, že dorazí do Jeruzaléma a vysvobodí ho od Turků, což je svatá přísaha. Jenže není schopen odpoutat se od Antiochie. Musí si vybrat mezi svědomím a pýchou. Obávám se, že ho takhle volba zlomí.“

„Radši ne, protože on je jediný spojenec, kterého tady máme.“

„Pak se za něj musíme modlit.“

Několik okamžiků jsme oba sledovali, jak lidé v hustém davu chodí sem a tam. Pak patriarcha cosi zamumlal, že někoho poznává, zatahal mě za rukáv a svižně mě odvedl ke kolonádě na okraji nádvoří. O jeden ze sloupů se lenivě opíral jakýsi dlouhán v černém hábitu a okusoval kuřecí kost.

„Tohle je člověk, kterého jsem ti chtěl představit – bratr Pakrad.“

Vypadalo to, že patriarcha má radost, že ho našel, ale já jsem byl obezřetnější. Moc se totiž nepodobal mnichům, které jsem poznal za svého krátkého období novice – byly to křehké duše s vybledlýma očima a zády ohnutými ze života stráveného rozjímáním nad rukopisy a modlitbami. Černé skvrny za nehty a na jeho popraskaných zubech nepocházely od inkoustu, nýbrž od špíny a v jeho rukou byla síla, jež měla sotva původ v častém držení breviáře. Nafialovělý pás lysého místa na nejvyšším bodě jeho lebky vypadal čerstvě a tam, kde řezala břitva, zůstaly malé krvavé podlitiny.

„Bratr Pakrad přišel z kláštera Ravendanu. Je to v horách, severovýchodně odsud.“ To jméno mi nic neříkalo. „Teď to jsou rozvaliny. Turci ho vydrancovali, když dobyli Antiochii.“

Upřeně jsem se podíval na mnicha. Byl zjevně příliš mladý na to, aby byl tehdy novic. A ani to nevypadalo, že by ho ta vzpomínka nějak zkrušila.

Patriarcha se trochu předklonil a ztišil hlas. „Turci klášter srovnali se zemí a vykradli ho, ale jeho největší poklad nenašli. Je to ostatek ruky svatého Pavla.“

„Jeho pravé ruky,“ upřesnil mnich. „Téže ruky, která držela pero, jež napsalo epištoly.“

Povzdechl jsem. Nechtěl jsem urážet víru staříčkého patriarchy, ale stejně tak jsem nedovedl zakrýt nevoli. „Na tomhle tažení jsem už viděl ostatků dost a dost.“

K mému překvapení patriarcha přikývl. „Samozřejmě. Ruka svatého, dokonce i největšího ze svatých, může člověka pouze směřovat k Bohu. Nemůže ho učinit svatým. Ale někdy je třeba ukázat mu cestu.“ Unaveně se pousmál. „Já zastávám prastarý úřad, Demetrie, který založil sám svatý Petr. Ve srovnání s lidmi, kteří na tomto stolci seděli, jsem jako děcko lezoucí po otcově židli.“

„Nikdo ti nic nevytýká,“ namítl jsem. Má slova vyzněla neohrabaně.

Mou poznámku odbyl mávnutím ruky. „Kdo může říct, jak nás bude Bůh soudit? Prozatím se musím pokusit o obnovu církve v tomhle pobořeném městě. Frankové zbožnost nepostrádají, ale mají jen chabou víru v Řeky.“ Vzdychl. „Ruka svatého Pavla je nepříměje, aby nás milovali, ale aspoň dodá na váze našim snahám.“

Davy kolem nás plynuly pryč – přitahovala je síň, kde už byla skoro připravena hostina. Na dusném nádvoří jsme zbyli jenom my tři.

„Potřebuju, abys ten ostatek pro mě našel.“ Patriarcha na mne upřel unavené oči. „Bratr Pakrad ví, kde je ukrytý.“ Pozvedl ruku, aby předešel mé námitce. „Vezmi tučet mužů a rychle odcestuj. Budeš potřebovat čtyři dny, abys dorazil do kláštera, a čtyři dny na návrat. Dá-li Bůh, do té doby přijde tvůj nástupce a ty se budeš moct vrátit domů.“

Zazvonil zvon, který nás svolával k hostině.

Od okamžiku, kdy jsme přišli do Antiochie, se náš tábor rozkládal na jednom úseku západních hradeb mezi dvěma věžemi. Zprvu nás chránil před obléhajícími Turky, i když poslední dobou jsme se museli bránit spíš proti hrozbám uvnitř města. Hradby poskytovaly strohé ubytování, ale už jsme na nich pobývali dost dlouho, aby nám jejich drsné hrany a těžké kameny přece jen trochu přirostly k srdci. Nad severní věžičkou povlával na praporu vybledlý orel a odpoledním vzduchem se linula sladká vůně fíků.

Stoupal jsem po schodech na úpatí jedné z věží a zrychloval krok. Dorazil jsem na strážnici na vrcholu a chystal se vyjít ven na hradby, když se ozvala výzva.

„Stůj.“

Klidně jsem se zastavil. Povel totiž nevyšťekl drsný hrdelní hlas strážce, protože zněl jasně a jemně – patřil ženě. Vykročila zpoza dveří a pozorně si mě prohlížela. Tvář sice měla téměř skrytou ve stínu, ale já jsem ji nepotřeboval vidět, abych ji poznal. Dlouhé černé vlasy, svázané vzadu stuhou, bystré oči, které jako by vždy viděly o kus dál než moje, rty, jež se dovedly stejně silně usmívat jako mračit, to vše mi bylo důvěrně známé z dlouhých hodin dívání. Anna.

Stála kousíček ode mne, jako by ji obklopovala nějaká neviditelná aura.

„Jdeš pozdě, Demetrie.“

„Promiň.“ Dokonce i po půldruhém roce důvěrného poměru nastávaly okamžiky, kdy v mé přítomnosti zaujímal chladný odstup lékařky. Pokaždé mě to zneklidnilo. Byl jsem vdovec a ona nebyla nikdy vdaná: měli jsme se vzít už před rokem, ale já jsem tehdy dostal rozkaz následovat armádu Boží a pak už nebyl čas. Odešel jsem s touhle armádou a ona mě doprovázela, ale ani to nezaplášilo mou úzkost. Každým dnem, kdy jsme byli pryč, se jenom zvětšovala má obava, že jí dojde trpělivost.

Udělal dva krůčky vpravo, jako by procházela kolem nějaké neviditelné hranice. „Ty ses někoho dotkl?“

„Byl jsem v davu. Jinak to ani nešlo.“

„Svlékni se.“

Od kohokoli jiného by to byla směšná žádost, ale nepřel jsem se. Zul jsem si boty, pak jsem rozepnul pásek a přetáhl si přes hlavu tuniku a spodní košili. Anna mezitím zašla zpátky za dveře a teď se znovu objevila s dřevěným vědrem a houbou. Viděl jsem, jak za ní u zdi lelkuje hlouček chlapů se snědou kůží. Srotili se, aby se koukali. Bezpochyby jim to připadalo směšné.

Anna ke mně přistoupila a ve vědru namočila houbu. Ucítil jsem protivný zápach octa a kůže mi ztuhla, když mi začala omývat tělo. Jemné tření houby snad mohlo působit eroticky, ovšem nebýt drsného pálení kapaliny a přitlumeného řehotu v pozadí. Když poklekla, aby mi přetřela slabiny, diváci vyprskli oplzlým smíchem.

„Jestli se nakazím morem, budeš mě taky takhle umývat?“ vykřikl jeden z těch chlapů.

„Až když odříznu zasažený orgán,“ odsekla mu Anna, která strávila rok života mezi vojáky, takže věděla, jak s nimi mluvit. Vstala. „Otevři ústa.“

Poslechl jsem, i když pochybuji, že v nich uviděla něco jiného než samý prach. Bedlivě mi propátrala obličej a pak mě obešla, jako by si prohlížela koně na dražbě. Konečně byla spokojená.

„Jedl jsi na pohřební hostině?“

„Už jsem říkal, že jsem držel půst.“

„Dobře.“ Vzala látku, kterou měla přehozenou přes rameno, a hodila ji ke mně. „Nová tunika. Tu druhou ti vyperu v octu.“

„Jako by už teď nesmrděla dost.“

Bosý jsem šel za ní dovnitř do hradeb, pak do nejbližší věže a vzhůru na její vrcholek. U cimbuří se rozvaloval oddíl dlouhovlasých barbarů s bleudou kůží. Někteří ještě měli na sobě pancíř, i když se už dlouhé týdny nebojovalo, a vedle většiny ležely sekery s dlouhým topůrkem, jejichž drahocenné ostří bylo zabaleno do kožešinových pokrývek. Byli to Varjagové, císařovi elitní barbarští strážci a mí druhové.

Jeden z mužů postával s číší vína v ruce. Ve smečce vlků by pozorovatel podle jeho velikosti ihned poznal, že je to její vůdce. V této smečce barbarů se to dalo vyvodit ze samozřejmé hrdosti na tváři, z toho, jak pánovitě

vystavoval na odiv svá mohutná ramena, a z masivního zlatého náramku na levé paži. Sebral ho jedné turecké mrtvole při bitvě u Antiochie, i když mne udivilo, že našel takový, který je dost velký na obvod jeho paží. Jmenoval se Sigurd – kdysi mi řekl, že to jméno dostal po legendárním drakobijci svých předků. Když jsem se na něj teď díval, na jeho vous barvy ohně, bylo snadné si to představit.

„Demetrie. Jdeš pozdě, jsi nahý a smrdíš starým vínem.“

„Lepší nahý nežli mrtvý.“ Oblékl jsem si novou tuniku a posadil jsem se zády ke zdi. Jeden z barbarů mi podal láhev vína a já ho lačně hltal.

„Jaký byl pohřeb?“ zeptala se Anna, jež se posadila vedle mě a vmáčkla se mi do ohbí ruky. „Bylo tam hodně lidí?“

„Tisíce.“ Napadlo mě, kolik jich asi toho bude litovat, až budou umírat.

„A knížat?“

„Byla tam všechna. Víc než moru se bála jediného – že před diváky nepředvedou svou zbožnost. Pochybuju, že teď ve městě zůstal jediný.“

„Měli bychom je rychle následovat,“ řekla Anna. „Morová mračna se už stahují nad městem. Až v něm nastane bezvládí, lůza zdivočí.“

„Zůstanou kněží, aby o prosté lidi pečovali.“

„Ti toho zmůžou. Tihle poutníci a rolníci už jsou daleko od domova příliš dlouho. Ztrácejí veškeré zábrany i rozum. Je jim to vidět na tvářích.“

Natáhl jsem unavené nohy. „My všichni už jsme příliš dlouho daleko od domova. Nepřiřpluly dnes nějaké lodě?“

„Slyšel jsem, že ke svatému Simeonu dorazily tři z Benátek. Ale přivezly s sebou jenom poutníky.“

Tiše jsem zaklel. Bylo to každý den stejné: čekání na loď z Konstantinopole, jež měla přivézt císařova nového vyslance, takže bych byl volný a mohl s Annou odjet domů. Každým dnem, kdy nepřiplouvala, se mi nálada kalila čím dál víc.

„Na pohřební hostině se mnou mluvil patriarcha. Má pro mě úkol.“ Stručně jsem zopakoval, co mi řekl. Když jsem se zmínil o ostatku, Sigurd si odfrkl.

„Touhle rukou si utíral prdel. Jestli si patriarcha myslí, že si tím získá přízeň Franků, šeredně se mýlí.“

Sigurda jsem znal dost dlouho, aby mě jeho neuctivost nepohoršovala, ale přesto jsem se cítil nesvůj. „Je to posvátný předmět.“

„Zdrží náš odjezd o další týden.“

„Ale jenom o týden.“ Kromě toho jsem si v hloubi duše uvědomoval, že Sigurd a já jsme se jako strážci císařových zájmů v Antiochii zrovna nevyznamenal. Turci byli sice pryč, ale když teď místo nich ovládal město Bohemund, v císařových očích to představovalo sotva pokrok. A tak jestli najdeme pro patriarchu světcovu ruku, můžeme z toho tažení zachránit aspoň něco.

Podíval jsem se na Annu v naději na podporu. Na tváři se jí ale nezračilo nic.

„Jestli oba zahynete při nějakém pošetilém dobrodružství v horách, a přitom byste už oba měli plout domů ke svým rodinám...“ Vstala. „Tak či onak, zatímco vy si jdete vykopávat staré kosti, já mám na starosti živé kosti a krev.“

Chytil jsem ji za rukáv. „V Antiochii? A co mor?“

Setřásla mi ruku. „I já mám dost rozumu na to, abych si nemyslela, že vyléčím mor. Jenže je tu jedna žena, která má za dva týdny slehnout, a já jsem slíbila, že se o ni postarám.“

„Dávej na sebe pozor.“

„Ty taky. V horách nejsou jenom mrtví svatí a rozvaliny klášterů.“

„Brzy se vrátíme.“

„A pryč budeme hned.“ Sigurd vstal. „Jestli odejdeme teď, večerní chlad nám uspíší cestu. Aelfriku!“ Mávl na poddůstojníka hrajícího kostky na desce, kterou vyryl do kamenné hradby. „Najdi tučet chlapů a postarej se o to, aby byli do půlhodiny připravení na pochod!“

Otočil se zase k nám. „Čím dřív vyrazíme, tím dřív se vrátíme. A tím dřív odejdeme navždy z tohotohle prokletého města.“

Varjagové dovedli být na cestách docela zábavnými společníky, ale toho večera kráčeli v jednom zástupu a skoro mlčeli. Po všech těch měsících strávených čekáním v Antiochii už možná i jim přišlo zatěžko vyrazit zase na pochod. Snad je skličovala vysoká hradba pohoří Antitaurus, jež se před námi rýsovala. Každou hodinu, co jsme ušli, to vypadalo, že hory jsou ještě vyšší, ale rozhodně ne bližší. Pokud jde o bratra Pakrada, ten si to rázoval před námi a zůstával tam pořád, asi padesát kroků vpředu, s hlavou skloněnou a rukama zastrčenýma do své kutny. Z jeho směru jsem občas slyšel jenom drmolení modliteb, které k nám přivál větřík.

Když jsme byli z Antiochie pryč třetí den, dorazili jsme do hor. Vzduch teď byl studenější, i když slunce nepálilo méně, a nad námi se tyčily rozeklané vrcholky hor. Některé nižší stráně vroubily hrubé terasy a pár smělých koz spásalo travičku, která se proklubala rozpukaným kamením, ale jinak tu skoro nebylo ani památky po životu.

„Patří tahle půda tvému klášteru?“ zeptal jsem se Pakrada, když mezeru mezi námi na chvíli zacelil jeden obzvlášť příkrý úsek cesty.

Přikývl. „Není bohatý, jak vidíš. Ale my jsme prostí lidé a tak jako kozy si najdeme živobytí tam, kde můžeme.“

Po několika mílích se údolí rozestupovalo a větвило na dvě ještě vyšší údolí, mezi nimiž byl hřeben s vrcholky. Dětila se i cesta a na křižovatce se před námi objevila zchátralá vesnice. Nebyla v ní žádná hospoda, ale našli jsme pekaře, jehož jsme přemluvili, aby nám prodal chléb a sýr k večeři. Jedli jsme ji na pustém poli, hned vedle místa, kde se cesta větvila. Všiml jsem si Sigurda, jak se na ni zamračeně dívá.

„Co se děje?“

„Nejsme první, kdo dneska touhle cestou šli.“ Spolkl poslední skývu chleba a ukázal na cestu. Tekl přes ni úzký potůček a v okolní tmavé zemi jsem uviděl rozryté otisky četných kopyt.

Bylo to příliš daleko, než abych je viděl jasně. „Třeba to byl dobytek.“

„Už jsi viděl nějakou krávu, co jsme přišli do hor?“ Sigurd ukázal trochu dál vzhůru na cestu, kde se na jednom jejím úseku zvedaly nízké hromádky jako krtiny. „Vím, že jsi bydlel dvacet let ve městě, ale i ty bys měl poznat koňský trus, když na něj narazíš.“

Otočil jsem se, abych se podíval na bratra Pakrada, který jako vždy seděl trochu stranou. „Kudy je to do kláštera?“

Pakrad ukázal doprava, k severovýchodnímu rozcestí. „Na vrcholu támhletoho údolí.“

„Ti jezdci jeli opačným směrem.“ Vysvětlil jsem mu, čeho si všiml Sigurd.

„Patrně Frankové. Možná něco zaslechli o ostatku a zašli si pro něj sami. Měli bychom si pospíšet.“ Vzhlédl. Bylo teprve po poledni, ale modrou oblohu již zahaloval opar a naše stíny byly bledší. „Teď už to není daleko.“

Možná nebylo, ale strávili jsme ještě několik dalších hodin úmorným plahočením, než jsme do kláštera dorazili. Stěny údolí byly stále vyšší a strmější a zužovaly se dopředu, zatímco na zamžené obloze houstly bachraté, nebezpečné mraky. Určitě jsme byli hodně vysoko, ale vzduch neřídil. Naopak působil těžce a tísnil nás. Pakrada se zmocnila netrpělivost a pořád pobíhal vpředu, aby prozkoumal naši cestu, zatímco my ostatní jsme se otráveně vlekli za ním.

Sigurd po chvíli zpomalil, aby se zařadil vedle mě, a kývl na naši vymletou stezku. „Cesta skončila už před dvěma mílemi. Teď jdeme říčním korytem.“

„Opravdu?“

Ukázal hlavou vzhůru k oblakům. „Určitě. Jestli vypukne bouřka, kudy se podle tebe povalí všechna voda?“

Vykřikl jsem dopředu na Pakrada. „Je to ještě hodně daleko?“

V odpověď se zastavil tam, kde stál, a ukázal dopředu. Přímo před námi se obě stěny údolí k sobě přivinuly, až ho uzavřely, jako bychom byli v nějakém rozlehlém přírodním hipodromu. Na místě jejich styku vznikala jakási strmá zeď, jako kdyby se k sobě přimykaly švy hor. Všiml jsem si, že na jejím vrcholu leží zbytky rozeklaných hradeb a věží.

„Jak se tam dostaneme?“

„Vyšplháme.“ Pakrad se zasmál. Vůbec poprvé jsem u něj upozoroval záblesk humoru. „Není to tak příkré, jak to vypadá.“

Měl pravdu: nebyl tu úplný sráz, jak se zdálo z dálky, pouze byl svah nesmírně příkrý. Po horském úbočí se vinula sem a tam uzounká stezka. Na mnoha místech byly do skály vytesány schůdky.

„Tudy nedostaneme nahoru osly,“ řekl Sigurd. „Ty je uvaž k támhletěm stromům. Všichni ostatní si oblékněte brnění.“ Pakrad se chystal vznést námitku, ale Sigurd ho přísným pohledem umlčel. „Netoužím po tom, aby někdo ztratil rovnováhu, protože by vláčel na zádech náklad. A kdoví, co v klášteře najdeme.“

Chlapi shodili na zem pytle a vytáhli z nich pancíře. Vysoko nad námi jsem viděl, jak na potměšilé obloze krouží orli. Nasoukal jsem se do drátěné košile, pevně jsem ji přitáhl k ramenům a pak jsem pomohl Sigurdovi utáhnout si chrániče rukou. Kolem pasu jsem si připnul pás s mečem a na záda si přehodil štít. Nakonec jsem si na hlavu nasadil přilbu. Najednou se svět proměnil v omezený bezhlučný prostor, ještě tísnivější než předtím.

Sigurd sjel stezku zamračeným pohledem. „Jde se nahoru!“

Jak už tomu často bývá, poslední úsek cesty byl nejobtížnější. Přilba sice způsobovala, že jsem cítil lepkavé horko, ale alespoň vedla mé zraky přímo vpřed, pořád na nohy Varjaga přede mnou a bránila mi v pohledu na sráz po mém boku. Když jsem se párkrát odvážil rozhlédnout, nevěděl jsem, jestli mě má děsit hloubka, nebo mám zuřit nad tím, jak daleko ještě musím jít. Štít na zádech mě neustále vyváděl z rovnováhy, zejména na schůdcích ohlazených věkem. Jednou musel muž za mnou rychle vymrštit pěst, abych nepřepadl naznak.

Nakonec, když už jsem se bál, že mi nohy zcela vypovědí službu a strhnou mě do záhuby, jsme zastavili. Už jsem přestal doufat, že cesta někdy skončí, a tak jsem vrazil do Varjaga před sebou. V čele naší řady, na vrcholu posledního zákrutu schodů stál Pakrad přede dveřmi, které, jak se zdálo, vedly rovnou do skalní stěny. Teprve když jsem vzhlédl, všiml jsem si, že přímo nade mnou přechází drsná skála ve strmou, kamenitou stěnu vytesanou do čtverce. Zdivo bylo opracované tak přesně, že jsem ani nedovedl říct, kde končí dílo přírody a kde začíná lidské.

„Tohle má být vstupní brána do klášteře?“ zeptal se Sigurd skepticky.

„Někdy je moudřejší vejít zadními dveřmi,“ řekl Pakrad.

S ostrým zavržením dlouho nepoužívaných veřejí se dveře na srázu

otevřely dokořán. Než jsem vešel dovnitř, pocítil jsem, jak začínají padat první kapky deště.

Turci sice klášter vyplenili, ale potrvá ještě mnoho století – možná až do soudného dne –, než rozvaliny úplně vezmou zasvé. Lidé tu základy nepostavili. Ty byly totiž vytesány do pevné skály na vrcholu kopce, tak vysoko, že když jsme tudy procházeli, ruiny čněly daleko nad námi. Spolu se základy představovaly jakýsi obrovský kamenný kotel, prokládaný napříč rozvalinami zdí a posetý velkými kusy balvanů. Ve vlhkém přítmí působily ještě obrovitěji, zatímco proti olovené obloze ostře vystupovaly stěny.

Ale po Turcích tu musel být ještě někdo, protože jsem si pozvolna začal všímat známek oprav, které kdosi neuměle provedl v mohutných zákla-
dech. Praskliny byly vyplněny cihlami a maltou, zatímco místo starých zdí se tu a tam objevily dřevěné ploty. Několik síní bylo opatřeno novou střechou, jejíž rákosové došky vystřídaly rozmlácené tašky, které se všude povalovaly. Procházel jsem rozvalinami, kde jsem vyplašil hejno hnízdících ptáků, ale nikoho jsem neviděl.

„Kde je ta relikvie schovaná?“ vykřikl jsem. Vítr byl tady na vrcholku silnější a studenější a pískal okny s vymláceným sklem. Váhavá slova mi urval, sotva mi vyšla z úst.

„Tady.“ Pakradův obličej se objevil pod rozbitou klenbou ve dveřním vchodu, jehož dva pahýly se k sobě napřahovaly jako drápy. „Tady uvnitř.“

Rozhlédl jsem se. Ostatní příslušníci naší roty se rozešli propátrat ruiny, neboť si v našem osamocení uchovali ostrážitost, a já jsem zůstal sám. Bubnování deště teď zesílilo. Bratr Pakrad mi hlavou pokynul dopředu. „Pojď. Relikvie je tady uvnitř.“

Sehnul jsem se pod rozbitou klenbou, i když to ani nebylo třeba, a vešel do zaoblené apsidy bývalého klášterního kostela. Část jeho kopulovité střechy dosud zůstávala nad našimi hlavami. Sice se tam pořád nacházela jedna její část, rozpraskaná jako vaječná skořápka, ale jinak byla otevřená. Býlí si našlo cestu puklinami v dlaždicové podlaze a ikony na zdech se téměř rozsypaly, takže už nezobrazovaly celé lidi, nýbrž jakýsi neuspořádaný houf, armádu svatých, kteří by takto mohli vypadat po nějaké strašlivé bitvě.

„Tamhle.“

Konečně mě před deštěm chránila zbylá část střechy. Šel jsem za

Pakradem k podstavci v zadní části, poblíž místa, kde kdysi určitě stál oltář. Vypadalo to, že teď se od Boha vzdálil hodně daleko.

„Odtáhni ten kámen,“ nařídil mi.

Klekl jsem si. Nebylo těžké uhádnout, který kámen má mnich na mysli. Byl otesán tak, aby zapadl do prohlubně, ale ne tak dokonale, aby zakryl mezery, kde ho měla malta udržovat na svém místě. Trošičku jsem ho nadzvedl nad okolní kvádry, abych se mohl prsty o něco zachytit a zapáčit. Do středu byl vyrytý křížek, jenž tak zvětral, že skoro ani nebyl vidět.

Když jsem za kamen zatáhl, snadno vyklouzl ven, a tak se pod ním objevila malá dutina. Natáhl jsem ruku a zašmátral ve tmě. Dutinka nebyla velká, ne hlubší než můj loket, a tak mi trvalo jen chvíličku, než jsem propátral její obsah.

Nic tam nebylo. Jamka byla prázdná.

Než jsem se nad tím mohl podívat, jakési zašimrání pod bradou mě přimělo, abych zvedl hlavu. Najednou jsem úplně utichl. Bratr Pakrad se ke mně přiblížil a teď stál nade mnou. Držel zakřivený meč a tiskl mi ke krku jeho čepel tak pevně, že jsem se sotva odvážil dýchat.

Mé oči se upřely do jeho. Meč nesl mnohem přirozeněji než kříž: čepel se mu při pevném sevření téměř nezachvěla. V dáli jsem zaslechl poplašené výkřiky, po nichž rychle následoval řinkot narážející oceli, a Sigurda, jak řve moje jméno.

Pakrad máchnul mečem proti mému hrdlu. Míhl se jako břitva těsně přede mnou, naštěstí ne docela blízko. „Odpověz mu.“

Neměl jsem čas ho poslechnout, ale ani mu vzdorovat. Než jsem stačil promluvit, z chodby před kostelem se ozval dusot těžkých kroků, který pak ustal, ale nakonec vpadl dovnitř. Jelikož jsem klečel zády ke dveřím, nic jsem neviděl, ale slyšel jsem rozruch, který kroky doprovázel. Pak se někdo najednou zastavil a Sigurdův rozpačitý hlas zavolal: „Demetrie?“

„Odhoďte zbraně,“ zařval Pakrad. „Hoďte je na zem, nebo váš přítel zdechne jako první.“

Neslyšel jsem, jestli poslechli, protože najednou v místnosti zavládla vřava. Otočil jsem hlavu co nejvíc, jak jen jsem se odvážil, a spatřil jsem malý houf Varjagů, jež ze všech stran tísnili ozbrojenci. Další nepřátelé byli usazeni na vrcholu zdi s luky v rukou, černí jako vrány. Déšť vnikal do kostela, který skoro neměl střechu, máčel mužům vlasy na hlavě a ohlazoval zbraně v jejich rukou. I když jim ty luky nebyly skoro k ničemu, tohle samo o sobě nemohlo

zvrátit jejich přesilu. Nade mnou bubnoval déšť do zbytků střechy tak silně, až jsem si pomyslel, že se snad proboří a pohrbí mě pod sebou.

Sigurd, jenž stál v čele Varjagů, zachytil můj pohled. Rezignovaně pokrčil rameny, i když mi neuniklo, že svou sekeru neodhodil. Dloubnutí Pakradova meče do mého hrdla mi hlavu zase postrčilo dozadu.

„Odhodte zbraně,“ zopakoval Pakrad. Muži, kteří obkličovali Varjagy, působili čím dál výhrůžněji. „Teď hned je odhodte.“

I skrze liják jsem uslyšel těžkou sekeru, jak se řinkotem dopadá na kámen. A potom najednou závan vzduchu a zvuk, jako kdyby někdo odsekal vlhké dřevo. Meč, který jsem měl přitisknutý ke krku, dopadl na zem, když Pakrad ucukl nazpátek. Krev mu stékala po kápi – vyřinula se z rány, kde mu malá vrhací sekyrka téměř odsekla ruku od ramene.

Instinktivní chování, které jsem si osvojil v císařově armádě a vybrousil je v posledním roce, nabylo vrch. Skočil jsem po spadlém meči, popadl ho a rozmáchl jsem se jím po Pakradovi. Ale ten se mezitím odpotácel dozadu, přičemž si svíral svou ránu, takže meč ho minul. Neměl jsem čas ho honit. Všechny muže v místnosti dělil už předtím jen vlas od použití násilí – nyní vypukla šarvátka. Vrhel jsem se zpátky do středu kostela, uhýbal před meči, které mě chtěly proklát, a zařadil jsem se sám do obleženého hloučku Varjagů.

„Musíme se dostat ven,“ zařval jsem Sigurdovi do ucha. Setřásl jsem ze zad štít a provlékl ruku jeho popruhy. Koutkem oka jsem zahlédl, jak se ke mně prudce blíží hrot kopí. Sevřel jsem zápěstí, aby ho můj meč odrazil. Jeden z Varjagů za mnou zachytil ratiště kopí a postrčil ho dopředu, takže vyvedl z rovnováhy muže, který ho držel. Když se potácel vpřed, hlava mu klesla a krk se obnažil. Můj meč se zablýskl v dešti a bylo po něm.

Popadl mě tupý a nelítostný vztek – takový vztek, že jsem hodil za hlavu obavy a vložil jsem se do téhle řeže, vztek, že možná nikdy neuvidím Annu, vztek, že nás Pakrad zradil. Teď jsem ho viděl přes místnost, jak se zbledlou tváří krvácí, ale přesto pořád pokřikuje rozkazy na své muže. Sice jich bylo nejméně třikrát víc než nás, jenže postrádali disciplínu císařských vojáků. Varjagové si je hradbou štítů drželi od těla a s divokým potěšením odráželi stranou výpady kopí a odsekováli ruce, které je držely.

„Musíme vypadnout ven,“ zařval Sigurd odkudsi vedle mě.

„Jak?“

„Zpátky k bráně. My –“

Sigurd zmlkl, když naši nepřátelé zahájili další útok. Slyšel jsem, jak na obrubách štítů, kterými jsme byli obloženi, buší a praskají jejich kopí.

Zčistajasna se v temném světě našeho obranného kruhu objevila světlá skulina. Jeden z Varjagů zřejmě chvíli nedával pozor, protože mu kopí proklálo hrdlo, z něhož teď prýštila krev jako z pípy. Zhroutil se na kolena, ale nespadol, protože ho kopí drželo vzpřímeného jako člověka při modlitbě. Muži vedle něho se sice zoufale snažili sevřít šik, jenže mrtvý jim v tom bránil. Přesně tuhle průrvu naši nepřátelé potřebovali: utvořili v ní klín mužů a kopí, který nás rozrazil, a najednou jsme se ocitli v šílené vřavě otevřeného boje. Vlevo ode mě se dva z Varjagů střemhlav vrhli ke dveřím, ale bodání kopím je zahnilo nazpět. Štítem jsem odrazil stranou ránu kopím, ale neměl jsem dost sil k protiútoku, a tak jsem volky nevolky musel zvolna ustupovat. Oči mi těkaly po bojišti, jak jsem pátral po spojencích. Kam se poděl Sigurd?

Vřava boje začala opět oddělovat obě strany. Pakradovým mužům se podařilo utvořit volnou řadu, která zahrazovala místnost ze tří stran, zatlačovala nás zpátky k oltáři a odřezávala ode dveří. Kam se poděl Sigurd? Rány kopím teď trochu ochabovaly, jako by naši nepřátelé věděli, že jsme poraženi, a spokojili se s tím, že nás zaženou zpátky do své ohrady. Tím se ale nestali o nic méně nebezpeční a já jsem byl pořád ve střehu – bušil jsem a sekal po dotírajících hrotech kopí. Přesto nás odtlačili dozadu.

Konečně jsem zahlédl Sigurda. Hrůzou jsem strnul, takže mě málem nabodlo blížící se kopí. Nepatřil k hrstce Varjagů, kteří úporně odráželi stahující se smyčku, ale ležel na podlaze za řadou našich nepřátel, kde se válel a řval v tratolišti krve.

Náhle se v zakrvácené síni rozhostilo nenadálé ticho. Řada saracénských strážců ustoupila, ale kopí měla pořád namířená proti nám, zatímco Varjagové a já jsme se semkli a svěřili zbraně. Krev jsme měli na ruku i na pancíři – když jsem olízl rty, zjistil jsem, že i na obličejí – ale skoro žádná nebyla moje. Odkašlávání vyčerpaných válečníků a bubnování deště mi po ryku bitvy rvalo uši.

Pakrad postoupil vpřed. Z kápě si utrl pruh látky a ovázal si jím rameno, aby zastavil krvácení, i když se musel opírat o kopí, aby zůstal vzpřímený. „Teď se vzdejte.“

Vyplivl jsem na podlahu zkrvavený chuchvalec hlenu. „Jaké podmínky nabízíte?“

To ho rozesmálo. „Podmínky? Až se budete svíjet na hrotech mých kopí, promluvíme si o podmínkách. Jinak vám nabízím jediné: jestli se vzdáte, ušetřím vás, teda prozátím.“

Z tváří Varjagů vedle sebe jsem vyčetl, že se jim to nezamlouvá. „Tihle chlapi teď radši chcípnou, než by si dali podříznout hrdlo v tvém žaláři. Musíš nabídnout víc než tohle.“

„Ty bys mi uvěřil, kdybych to udělal?“

Za Pakradem se Sigurd ze všech sil snažil pozvednout na lokti. Něco zadrmolil, ale tak slabě, že to nebylo slyšet, i když každý z nás věděl, co to znamená. Sigurd chtěl víc než kdokoli jiný zemřít správně – on se nevzdá. Po celou dobu, kdy jsem ho znal, vypadal nezranitelně, jako nějaký zvířecí duch z jedné ze svých severských bájí. Když jsem ho teď viděl, chtělo se mi zvracet i plakat.

Pakrad zvedl meč. „Jestli se teď nevzdáte, jako první dobiju raněné. Pak vás oddělám jednoho po druhém. Ty, Demetrie, budeš poslední.“

„To je barbarské,“ zašeptal jsem.

„To je válka.“

Vedle Pakrada jeden z jeho mužů mával mečem jako kyvadlem nad Sigurdovým hrdlem. „Takže?“

Svěsil jsem meč, vyprostil levičku z popruhů štítu a nechal jsem ho spadnout na zem. Sigurd zasténal a ostatní Varjagové se na mě dívali pohrdavýma, nenávislnýma očima. Jeden z nich – mladík, který se jmenoval Oswald – nemohl snést, jak je jeho hrdost ponížena, a vyběhl proti linii Pakradových mužů. Zařval válečný pokřik a pozvedl sekeru k úderu. Dlouhé kopí jím projelo, než se ocitl na dva kroky od svých nepřátel. Síla úderu ho držela nad zemí, než se se zaúpěním skácel naznak. Druhé kopí ho ranou mezi oči definitivně odpravilo.

Žádný z ostatních Varjagů se předtím nepohnul, aby ho následoval, a ani teď to nikdo neudělal. Ať již je zastrašil jeho osud nebo je znechutil zmarněný život, odhodili své sekery.

Pakradovi se na tváři rozlil v okamžiku triumfu neskrývaný úsměšek a pak se k nám otočil zády.

„Dejte je pod zámek.“

Svlékli nám brnění a vystrkali nás ven z kostela do malé sousední místnosti. Ta kdysi sloužila jako kaple, ale teď, s železnými kruhy zatlučenými do zdi a kusy provazů a řetězů ležícími v rozích, se stala vězením. Jedinou útěchou bylo to, že měla střechu. Došková krytina byla sice zčernalá plísní a dovolovala, aby skrze ni protékal stálý čůrek vody, ale aspoň nás chránila před nejhorší slotou.

Naši vězňatelé nám svázali zápěstí a pak nás pevně připoutali ke zdi krátkými provazy, jež ovšem byly dost dlouhé, abychom si mohli sednout. O nic jemněji nezacházeli s raněnými ani se Sigurdem, kterého tam odnesli a jenž se v bezvědomí sesunul ke zdi. Vypadalo to, že celkem nás přežilo devět. Po nešetrných zataháních, aby se ujistili, že naše pouta drží pevně, nás nechali o samotě.

Seděl jsem ve tmě s hlavou zvrácenou dozadu a opřenou o studenou zeď, abych ulevil napětí na ramenou. Zoufalství mnou otřásl tak hluboce, že mé tělo toužilo po vyprázdnění: od jídla ve střevech, slz v očích, krve v žilách. Jedině díky přítomnosti Varjagů jsem se úplně nezhroutil. Místnost prostoupil ostrý zápach krve a ranění sténali bolestí. Zavřel jsem oči, i když jsem si tím sotva pomohl.

Asi po hodině nás přišel navštívit Pakrad. Mnišský hábit byl ten tam a místo něj si oblékl špinavou šedivou tuniku a koženou košili k brnění. Za pasem mu visely tři nože a další mu vyčníval z vršku boty. Z mnišského převleku mu zbyla jenom tonzura – absurdní koruna jeho bídáckého vzezření.

„Potřebujeme lékaře,“ řekl jsem. „A vodu.“

Pakrad po mně vrhl výsměšný pohled. „Dostanete, co vám dám. Až mi dáte, co chci.“ Ukázal na moje ruce, spoutané přede mnou, jako bych byl pokorný prosebník při modlitbě. „Dej mi svůj prsten.“

Sklopil jsem zraky na svou levičku, na prst, kde jsem nosil císařský pečetní prsten. *Takže ten boj byl sveden kvůli němu?*

„Dej mi ten prsten,“ opakoval Pakrad. Napřáhl levičku, zatímco pravičkou zpoza pasu vytáhl jeden z nožů. Čepel se při tlumeném světle matně zaleskla, když jí netrpělivě plácl po své dlani.

„Dej mi ho!“

Instinktivně jsem se pokusil sevřít pěst, jenže Pakrad byl rychlejší a vmáčkl mi čepel do dlaně, takže jsem prsty nemohl sevřít, aniž bych se pořezal. Zvedl nůž, a proto jsem neměl na vybranou: musel jsem ruku pozvednout. Se spokojeným zamručením mi prsten stáhl z prstu a navlékl si ho na svůj.

„Nic jiného jsi nechtěl?“ zeptal jsem se udiveně. Malý prsten – takový, jaký bych klidně odhodil do prachu ve škarpe, abych se zbavil svého závazku vůči císaři. Proč mě zavedl až sem?

Pakrad zasunul nůž a zíral na prst na své ruce. Obdivoval svou trofej. Všiml jsem si, že sebou škubne, kdykoli pohne ramenem, a měl jsem z toho určitou škodolibou radost.

„Potřebujeme lékaře,“ řekl jsem znovu.

Vzhlédl. „Víš, co dělají psi, když jeden z jejich smečky zchromne? Roztrhají ho a sežerou. Tady žádný lékař není.“ Odmíchl se, aby se popásal na mém neštěstí. „Ale pro tvého přítele udělám, co budu moct. Méně raněný bude mít větší cenu, a jestli zdechne, vůbec žádnou.“

„Cenu pro koho?“

Ale Pakrad se jenom zasmál a zanechal nás ve vězení.

Nikdo z nás nemluvil. Pocítil jsem nával sklíčenosti – už jsem neviděl naději ani v modlení. Opustil jsem Annu a zavínil Sigurdovo neštěstí. Šlo o dva lidi, které jsem po svých dětech měl na světě nejraději, a to všechno jenom proto, aby nějaký zrádný loupežník mohl ukrást jakýsi bezcenný prstýnek. Kdyby ho radši ukradl u mého táborového ohně nebo mi ho odsekl z prstu u Antiochie, to by bylo lepší než mě vlákat do pasti v tomhle odlehlém klášteře, kde jsem teď měl umřít. *Ale nezemřeš*, zašeptal mi nějaký hlas – kdyby chtěl, aby bylo po mně, už by mě nabodl na hrot kopí před dlouhými hodinami. Ale obával jsem se, že za jeho milosrdenstvím sotva vězí nějaká laskavost.

Kdyby mi hlavou nepřestaly táhnout takové úvahy, do rána bych si vymlátíl mozek o zeď. S velkým vypětím vůle jsem se přiměl soustředit se na své okolí. Venku už byla určitě noc: slyšel jsem dupot stráží u zdí, zašeptaná hesla, rachot kopí o kámen, vodu skapávající na podlahu a koňské

zaržání nedaleko odsud. Kolem mě drmolili Varjagové modlitby, i když jsem nemohl říct, zda za sebe, za svého velitele nebo své padlé druhy. Docela mě zajímalo, ke kterému bohovi se modlí.

Ramena mi skoro znečitlivěla. Když jsem se svíjel v poutech ve snaze uchovat si v údech nějaký cit, koutkem oka jsem si něčeho všiml. Vpravo ode mě žhnula na temné stěně stříbrnou barvou jakási skvrnka. Co nejtišeji jsem se obrátil. Ve zdi byla dírka, sotva větší než oříšek, ale dost velká na to, abych viděl skrze ni do místnosti na druhé straně, když jsem k ní přiložil oko.

Byla to bazilika, kostel, kde jsme svedli a prohráli svůj boj. Nyní se koupala v měsíčním svitu. Uviděl jsem kámen, který jsem odtáhl na oltářním stupínku, jak pořád leží tam, kde jsem ho nechal, a hromadu brnění, o které byli obráni Varjagové. Déšť smyl většinu krve, i když na zdech pořád zůstávaly temné šmouhy. Jinak byla místnost prázdná.

Odvalil jsem se a zaujal co nejpohodlnější pozici, jak jen jsem to svedl. Pak jsem, bůhví, jak se mi to podařilo, usnul.

Když jsem otevřel oči, děrami v došcích vnikalo ostré světlo, takže jsem konečně jasně uviděl své okolí. Ihned jsem se podíval přes místnost na Sigurda. Pořád ležel pod příkrývkou se zavřenýma očima a jedinou známkou života bylo to, jak se mu pod ní slabě zvedala a klesala hrud'. Naštěstí se nezdálo, že by krvácel.

Toho dopoledne nám strážce přinesly snídaní: studenou ovesnou kaši, kterou nám nacpaly do úst. Alespoň to vypadalo, že nás hodlají nechat naživu, i když jsem raději ani nehádal, k jakému účelu. Pak nás zase nechaly o samotě.

Bouře z předchozího dne sice projasnila vzduch, ale tahle úleva dlouho netrvala. Došková střecha nás dusila jako houně a rozechřívala zatuchlý vzduch, až byly zápach a mlžný opar skoro nesnesitelné. Varjagové spolu chvíli hovořili o nadějích na útěk a cloumali železnými kruhy, které je přikovaly na místě, ale ani jejich síla nestačila na to, aby je vyrvali. Zakrátko zmlkli. Převalovali jsme se o zdi, občas protahovali ramena, abychom v nich udržovali trochu života, a pořádně jsme se potili.

Jelikož se nedalo dělat nic jiného, většinu času jsem trávil vykukováním dírkou ve zdi, i když jsem si pořád dával velký pozor, aby mě při tom strážce nepřistihly. K vidění toho byla spousta. Zdálo se, že Pakrad využívá tenhle

zpustlý kostel jako své velitelství. Seděl za širokým stolem, který dal postavit ve stínu kupolovité střechy, zatímco jeho lidé posedávali na slunci a přicházelo a odcházelo množství návštěvníků. Mluvili arménsky, a i když jsem z toho, co říkali, nerozuměl ani slovu, bylo snadné udělat si obrázek o tom, co se vlastně děje. Muži a ženy, většinou rolníci, vcházeli do síně se sklopenýma očima a obětinou, kterou drželi před sebou: košíkem vajec nebo oliv, dvojicí kuřat v proutěné kleci, džbány s vínem a olejem, a dokonce i s jednou dospělou ovci. Při příchodu se všichni do jednoho třásli, obzvláště ženy. Svě dary položili před Pakrada, hluboce se uklonili a oddrmolili nějakou prosbu nebo vzdali hold. Pakrad pak o nich přemítal, radil se se svými muži, nebo příchozí pohrdavým mávnutím ruky odbýval. Někteří z prosebníků odcházeli s úlevným úsměvem, jiní s pláčem nebo s hlavou pohrouženou do rukou. Jiní byli méně šťastní. Uprostřed odpoledne jsem si všiml, jak Pakrad nadává jakési rolnické dívce, jež ho o něco prosila. Dívka nebyla zřejmě s to smířit se s tím, jak ji odmítl, a tak ji nakonec museli jeho muži odvést. Její křik jako by se klášteřem rozléhal ještě dobrou hodinu poté.

Potom jsem už nepřihlížel. Viděl jsem toho dost, abych si o Pakradovi udělal vlastní obrázek. Nechal si vzdávat poctu a vykonával spravedlnost jako nějaký pán, a přitom to po pravdě byl pouhý lupič a klášter mu sloužil jako jakýsi zchátralý hrad. Jaký osud stihl mnichy, na to jsem se ani neodvažoval pomyslet. Stejně tak jsem nebyl schopen uhádnout, proč si dal tu námahu, aby nás tam vlákal, a jaké úmysly s námi má.

Ještě týž den, když už se sluneční svit proměnil v jemnou broskvovou zář, linoucí se nad mou hlavou, jsem z nádvoří zaslechl výkřik, zavržení těžkých vrat a klapot kopyt. Kdosi vykřikl pozdrav nebo výzvu k zastavení, i když jsem odpověď neuslyšel.

Otočil jsem se a přiložil oko k díře ve zdi. V kostelní lodi byl rozdělán oheň, za níž jsem viděl Pakrada, jak si to rázuje za svým stolem. Málem jsem v něm ani nepoznal toho sebejistého loupežníka, kterého jsem sledoval odpoledne. Vypadalo to, že je úplně schlíplý a nervózní, a pořád si uhlazoval záhyby tuniky.

Od neviděných dveří se ozval hluk a hlava mu podrážděně zaškubala. Uslyšel jsem kroky a pak jsem uviděl temnou postavu, jak kráčí kolem ohně. Muž měl na sobě jezdecký plášť s vyhrnutou kápí, i když toho určitě litoval, poněvadž žár ohně byl tak blízko a dosud nepolevilo parno dne.

Tak jako všichni prosebníci, které jsem ten den viděl, s sebou přinesl dar: těžký pytel, převázaný provazem, který položil na stůl. Uslyšel jsem přitlumený cinkot mincí, jak se při dopadu pytle převalovaly. Musela to být bohatá obětina, ale muž, který ji přinesl, vůbec nepůsobil podřízeně. Tenhle dlouhán se tvářil jako velký pán, když si zpod stínu své kápě měřil lupiče. I když jsem mu do tváře neviděl, bezpochyby měl nad Pakradem moc.

Pakrad sáhl do jednoho ze záhybů oděvu a vytáhl nějaký předmět, který předal svému hostu. Jiskry ohně vytvářely odlesk, a třebaže to bylo příliš daleko a v přítmí nebylo jasně vidět, věděl jsem, co to je. Host si ho pozorně prohlédl, navlékl si ho na prst a zvedl ruku, kterou pak různě otáčel, takže si světlo pohrávalo s filigránem na císařské pečetí. Pak ho stáhl a vhodil ho do vácku na svém krku.

„Tohle jsi chtěl?“ Pakrad vypadal zaraženě, jako by se chtěl zalíbit, i když současně žárlil na vznešené postavení svého návštěvníka. S úlekem jsem si uvědomil, že promluvil řecky.

Host s hlavou zahalenou kápí poklepal na pytel na stole. „Tohle ti za to zaplatím. Stavěli se hodně na odpor?“

Řecky mluvil i on, ale nejen to, v jeho hlase bylo cosi povědomého. Neslyšel jsem ho už někdy dříve?

„Bojovali,“ připustil Pakrad.

„Říkal jsem ti, že budou bojovat. Ale přemohli jste je?“

„Máš přece svůj prsten.“

Host se na něj osopil. „Jenom na tomhle jsme se nedohodli. Ty jsi odpřisáhl, že nikdo z nich nepřežije.“

„Nikdo z nich neutekl.“

Uhýbavost a neupřímnost jeho slov bila do očí. Host si v odpověď sáhl pod plášť a vytáhl dlouhý meč s rovnou čepelí. Pakrad ustoupil a zašmátral po jednom z nožů za pasem, ale než ho stačil uchopit, host postoupil vpřed, přiložil k pytli na stole špici meče a švihnul jím vzhůru, aby přetl provaz, který ho omotával. Záhyby látky se rozvinuly jako korunní plátky a odhalily tak kupu zlata uvnitř. Pakrad na ně upřel vyjevené zraky.

„Zaplatil jsem ti a to docela dobře. Za prsten a za to, že o tom už nikdo ani necekne.“

Pakrad sebral jednu minci a nechal ji klouzat mezi prsty. Dotyk zlata jako by mu dodával čerstvou sílu. „Doba je nebezpečná. Hory jsou plné nepřátel – Franků, Arabů, Turků z poražené armády...“

„A zlodějí,“ pravil jeho host upjatě. Pakrad si ho nevšímal.

„Ti zajatci budou mít v Damašku nebo Bagdádu vysokou cenu. Zabít je by znamenalo plýtvat.“

Host měl pořád v ruce svůj meč. I když ho držel pevně, v odlesku světla vypadala čepel, jako kdyby tancovala a mihotala se ve vzduchu. Na okamžik jsem si pomyslel, že host mečem skolí Pakrada tam, kde právě stál. Ale pak k mému překvapení jenom pokrčil rameny.

„Dělej, co chceš. Nic mi po nich není.“

„Slibuju, že už o nich nikdy nikdo neuslyší,“ ujistil ho Pakrad.

Návštěvník se rozhlédl. „Jsou tady?“

Tuto otázku položil bezmyšlenkovitě, ale ať už náhodou nebo nějakým ďábelským úradkem, jeho pohled spočinul přímo na úseku zdi, ve kterém bylo mé kukátko, a tak se zdálo, že mi hledí kamennou šterbinou rovnou do očí. Obešla mě hrůza a málem jsem ucukl, ale to by pak viděl mé každé hnutí. Přiměl jsem se zůstat v klidu a modlil jsem se, aby si mě nevšímal.

Pakrad nic netušil o mém zděšení a odpovídal na jeho otázku. „Zajatci jsou už pryč. Dneska ráno jsem je prodal jednomu Arabovi.“ Tu lež vyslovil úplně přirozeně – v duchu jsem se tázal, co by asi říkal, kdyby věděl, jak blízko má jeho host k tomu, aby se přesvědčil o pravdě.

„Výborně.“ Host pokynul na zlato. „Tvou službu ti nezapomenu.“

„A postaráš se o to, aby sem Frankové nepřišli pátrat po těch Řecích?“

Návštěvník se tiše rozesmál. Vydal se ke dveřím, téměř se mi už ztratil z dohledu, ale pak se otočil zpátky, aby Pakradovi odpověděl. Žhnoucí oheň vrhl na zeď za ním nestvůrný stín.

„Tyhle Řeky nikdo hledat nepřijde.“

Jeho slova jsem skoro nezaslechl. Světlo ohně, jež utvářelo stíny za ním, také zapudilo stíny, které mu zakrývaly obličej, takže jsem ho poprvé jasně uviděl. Samozřejmě jsem jeho hlas znal – jediný důvod, proč jsem ho nepoznal už dřív, byl, že jsem ho nikdy předtím neslyšel mluvit řecky. Stejně tak jsem nečekal, že jím vysloví takové proradnosti, jak jsem toho byl právě svědkem.

Byl to vévoda Godefroi.

Tu noc se neusínalo snadno. Seděl jsem v podřepu u zdi s rukama svázanýma před sebou a chvěl jsem se, když mě v duši pánilo pomyšlení na proradnost, jakou jsem předtím zažil – tu, jíž jsem byl vlákán do pasti. Znovu a znovu jsem si vévodu promítal, jak stojí v onom kamenném rámečku mého kukátka, jeho bledou kůži a zlatavý vous, který mu světlo ohně zbarvilo do oranžova. Proč to udělal? Věděl jsem, že Řeky nemá v lásce – u Konstantinopole se jeho vojsko dokonce pustilo do boje s císařskou armádou. Ale tenhle spor byl již dávno urovnán a po něm se zdálo, že Godefroi je příkladem uměřeného chování a že mu jsou cizí nezkrotné ambice, jež cloumaly ostatními knížaty. Proč mi to udělal?

Ale on to samozřejmě neudělal mně osobně. Já jsem se mu prostě náhodou připlétl do cesty, a tak musel tuhle překážku odstranit. Toužil po tom prstenu. Pokud jde o ostatní z našeho oddílu, ani si nedal tu námahu, aby nás dal všechny povraždit. Při tomhle pomyšlení jsem běsnil ještě víc: zuřil jsem na Godefroie, na Pakrada, na Tatikia, který mě zanechal u Antiochie, a na císaře, který mě tam poslal. Ale žádný žár vzteku nemohl přepálit pouta ani roztavit zdi, jež mne věznily, ani pozvednout drtivou tíhu vědomí, jak jsem nicotný. Jen máloco dovede člověka deptat ještě víc než smrt, ale teď mě vévoda Godefroi oloupil i o pocit, že mám nějaký význam.

Nakonec po mně začaly přebíhat prsty spánku. Hranice světa se rozplývaly – to, co jsem viděl, to, o čem jsem snil, a to, čeho jsem se bál, se v temné místnosti všelijak promísilo. Byla tu Anna, i když se mnou nemluvila, a mé dcery Zoe a Helena. Ta měla v náručí svého novorozeného synáčka a ukazovala mu na mě, na dědečka, kterého on nikdy ani nevidí. Sigurd sténal, zatímco Godefroi se k němu skláněl a pokládal mu na oči zlaté mince. V dáli jsem viděl Antiochii a strašlivou bitvu zuřící před jejími branami. Na okamžik se mi zdálo, že jsem uprostřed boje, kde prudce zvedám štít, do kterého mi buší ranami nepřátelé.

Otevřel jsem oči. Někdo mě rýpal do žeber, ovšem spíš v dobrém. Aelfric. Ruce měl před sebou svázané, takže jimi až ke mně nedosáhl, a proto se úplně otočil, aby do mě šťouchl nohou. Jinak vypadalo všechno v místnosti normálně: devět nás bylo připoutáno ke zdem, došky pronikal měsíční svit a dveře byly pořád zavřené na závoru.

„Co je?“

„Poslouchej!“

Téměř ihned jsem to uslyšel. Výkřiky, dusot běžících nohou a odkudsi zdáli dunění koňských kopyt. Kolem našich dveří utíkala skupina mužů – podle zvuku mohli být tak tři nebo čtyři. Slyšel jsem, jak za sebou po podlaze táhnou ratiště kopí.

„Není to záchrana?“

Ani jsem to nedořekl, a vzpomněl jsem si na slova vévody Godefroie. *Tyhle Řeky nikdo hledat nepřijde.*

Ať už se dělo cokoli, nemohli jsme do toho nijak zasáhnout. Byli jsme jako otroci na galéře, přikovaní na místo a bezmocní proti silám běsnícím kolem nás. Seděli jsme ve tmě s bledými obličejí, usilovně jsme se snažili rozpoznat záhadné zvuky linoucí se kolem nás a čekali jsme.

Venku rozruch brzy přerostl v rachot skutečné bitky. Luky svištěly a šípy řinčely o kamení jako listí před vichřicí. Výkřiky byly stále hlasitější. Pak se muži rozeřvali a já jsem věděl, že vypukl boj.

Kroutil jsem se, abych skrze svou špehýrku něco uviděl. Kostel byl prázdný. Pytel zlata už na stole neležel a oheň téměř vyhasl, i když ne před delší dobou, protože i skrze vlhkou kamennou zeď jsem cítil přetrvávající zápach dýmu.

Aelfrikovo další kopnutí do žeber mě vrátilo do naší místnosti. Tvář měl v měsíčním svitu popelavou.

„Cítíš to?“

Po půldruhém dni stráveném v dusné síni, kde jsem se mohl pohnout jen o píd', byl puch strašlivý. Ale kromě zatuchlého pachu mužů bylo ve vzduchu i cosi nového. Dým, jenž neproudil mou špehýrkou, ale pronikal děrami v doškové střeše a dral se puklinami v okapu.

Unavená rezignace v místnosti se vzápětí proměnila v paniku. Obrovité kameny v klášterních základech snad byly odolné vůči ohni, ale zchátralá dřevěná svrchní stavba, kterou postavil Pakrad, by chytila jako troud. Varjagové se otočili ke zdem a vši silou se snažili kroutit kruhy na pouta.

Ohýbali zápěstí a pokoušeli se vlastní silou odervat provazy. Nebylo to nic platné. Dým houstl a děrou ve stropu jsem viděl, jak na noční obloze tančí ve vzduchu jiskry a uhlíky. Stačilo, aby jediný dopadl na vysušenou doškovou střechu...

„Aspoň tady už nebudeme dlouho připoutaní,“ zamumlal Aelfric. Zvedl ruce k ústům a pokoušel se překousat svá pouta jako krysa. Vyplivl chomáč vláken. „Jestli na nás ta střecha spadne, úplně spálí ty provazy.“

„A nás s nimi.“ Našel jsem si kamenný růžek vyčnívající ze zdi a třel jsem o něj zápěstí, abych provaz rozřízl. Nepovedlo se mi udělat v něm ani rýhu.

Dveře se se zavrváním a třeskem rozletěly. Chodbu za dveřmi vyplnilo světlo zamžené jako úsvit, i když do východu slunce zbývalo ještě pár hodin – v jeho žáru se rýsovala postava jednoho z Pakradových mužů. Vlasy měl rozčuchané a oči vytřeštěné úžasem. Neměl ani čas vzít si na sebe pancíř nebo přilbu, ale dlouhý zakřivený nůž držel v ruce pevně. Udělal dva kroky do místnosti směrem k nejbližšímu zajatci, ale už se nikdy nedozvíme, zda nás hodlal odpravit, nebo vysvobodit. Výkřiky z chodby ho zastavily uprostřed rozmáchlého kroku. Otočil se zpátky ke dveřím, ale cestu měl zahrazenou, a tentokrát muž, který tam stál, svůj pancíř nezapomněl. Nosil kuželovitou přilbu Franků, i když mu z jejího lemu visela rouška, takže mu byly vidět jenom oči, a k ramenům měl pevně přitisknutou nabitou kuši.

Netušil jsem, kdo svádí tuhle bitku, ale teď na tom sotva záleželo – byli jsme pouhými diváky. Strážce skočil ke dveřím a pak to vypadalo, že ho něco zastavilo, jako když jiskru zarazí vánek. Když se zapotácel dozadu, po celé síni se ještě dlouho ozývalo třesknutí kuše. Svíral si hrud' na místě, kam ho zasáhla šipka, a zhroutil se. Nůž mu vypadl z ruky a sklouzl po hladké podlaze.

Frank upřeně zíral do místnosti. Jeho pohled mlčky opětovalo osm dvojic očí zajatců. Cítil jsem, jak se na mě upírají zpoza roušky jeho zraky, zatímco pomalu pokládal kuši zaobleným koncem na zem. Přidržel ji dole nohou a předklonil se, aby opět natáhl tětivu na její místo. I při tomto krátkém pohybu to vypadalo, jako by se přede mnou rozplýval. Z očí mi vyhrkly slzy a pocítil jsem zahanbení. Takhle mám jít v ústrety smrti? Ještě že mě nevidí Sigurd – během celého zmatku ležel pořád v bezvědomí pod pokrývkou se zavřenýma očima. Přitom se zdálo, že i on se přede mnou nějak vytrácí. Takhle tedy přichází smrt, ptal jsem se, svět se

zvolna proměňuje v jakýsi opar, když ho opouštíme? Tělo mi polilo horko a hlavu jsem měl lehčí, zatímco rytíř u dveří nabíjel svou kuši.

Z oblohy spadla ohnivá koule jako hvězda a já jsem v hrůze vzhlédl. Smrt po mně sahala, ale nečeká mě rychlý konec, jak jsem doufal. Ve střeše se rozevřela zející díra, obklopená roztřepeným kruhem hořícího rákosu, jež se šířila stále víc ven, jak oheň pohlcoval došky. Plameny se vznášely vysoko nahoře.

Sotva už zjistím, zda Frank s kuší usoudil, že za něj jeho práci odvede oheň, nebo nás prostě v dýmu a tmě neviděl. Nabil kuši, pak se otočil a zmizel dole v chodbě. V šílenství těch okamžiků jsem ho málem přivolal zpátky, abych mohl zemřít rychle, ale on by mě beztak neslyšel. A brzy stejně umřu.

Shora se na nás snášel popel a saze, jako bychom seděli na roštu jakéhosi obrovského krbu. Přes místnost jsem zahlédl jednoho z Varjagů, který se vzpínal dopředu jako kůň tahající za otěže – pořád, dokonce i teď, se snažil uniknout. Víření dýmu a plamenů utvořilo až neskutečný svět, takže se mi na zlomek vteřiny zdálo, že se mu téměř povedlo vyprostit se. Stíny se nad ním zvedly, a tak to vypadalo, že stojí – přesunovaly se po místnosti, točily se a obracely, jako by uhýbaly před padajícími uhlíky.

Horký úlomek mi prudce dopadl na zápěstí a sežehl mi kůži, beztak do krve rozedřenou pouty. Střešní trámy chytily, takže na mě zřejmě spadl kus suti. Se svíjením jsem zařval a snažil jsem se úlomek odstrčit, jenže na mně pevně držel a nemohl jsem ho setrást. Posunoval se mi na kůži, poskakoval dopředu a dozadu, takže jsem si užuž představoval, jak rozežírání provazy, které mě svazovaly.

„Vstaň!“

Dým a slzy, které mi ucply oči, mě téměř oslepily. Teď jsem se přiměl pořádně otevřít oči a vzhlédl jsem. Nade mnou stál jeden z Varjagů. Jeho pouta byla pryč a v ruce držel ten nůž s dlouhou čepelí, který upustil Pakradův strážce.

„Já snad sním?“

„Budeš a navěky, jestli si nepospíšíme. Dělej!“

Klekal si před jedním za druhým, co tam seděli, a přerézával provazy, které je poutaly. Následoval jsem ho skrze vedro a plameny a snažil jsem se vzkřísit život v rukou a nohou, jež dým a zoufalství ochromily. Úplně nakonec jsme se dostali k Sigurdovi. Na obličej se mu zračil mír a zdálo

se, že pod svou příkrývkou spí. Prořízli jsme mu co nejopatrněji pouta a pak jsem ho jemně poplácal po tváři.

„Slyšíš mě?“

Zasténal, ale oči neotevřel.

V návalu zmateného spěchu jsem zamával na dva Varjagy, ať ke mně přiběhnou. Provlékli ruce Sigurdovi pod rameny a zdvihli ho. Když se Sigurd zvedl, pokrývka z něho sklouzla, takže zůstal úplně nahý, ale rozhodně nebyl čas ho oblékat. Dusili jsme se a kašlali, když jsme se potáceli ven na chodbu. Aelfric prošel dveřmi jako poslední – byl nejvyšší čas, protože o zlomek vteřiny později chatrné trámy povolily a do naší věznice se zřítila celá střecha. Oblak jisker a hořícího rákosí se vyvalil dveřmi jako dračí dech, začernil kameny a sežehl nám hlavy.

Dva z Pakradových mužů leželi na chodbě mrtví – probodly je šipky z kuše –, ale jinak tu nebyla ani známka po nějakém živém nepříteli. Když jsem vzhlédl k obloze, uviděl jsem, že se prastarý klášter proměnil v planoucí kotel. Vypadalo to, že hoří i kameny.

„Tudy!“ Temný víchr popele a sazí nás ovanul, když jsme se potáceli chodbou do starého klášterního kostela. Tady aspoň neměl oheň, co by zachvátil, a zbylá část kamenné střechy nás mohla ochránit před hořícími střelami, jež se na nás hustě sypaly dolů. Spěchali jsme do jeho stínu.

„Kudy teď?“ křikl jsem Aelfrikovi do ucha.

„Tamhle nahoru!“

V zaobleném výklenku na konci kostela vedlo na východ vysoké okno. Naspodu bylo zaházeno kameny a maltou, ale přesto na vrcholu zůstávalo dost prostoru, aby se tam protáhl člověk. Jestli tam dosáhne.

„Jak se tam dostaneme?“

„Na ramenou vznešenějších bytostí.“ Ve výklenku v jižní stěně sledovala zkázu kláštera socha proroka Daniela v životní velikosti. Děšť ohladil jeho rysy až na prapůvodní podobu dávného člověka, ptáci ho pokáleli a bílé dolíčky jako od neštovic na jeho hrudi ukazovaly, kde ho Pakradovi muži používali k procvičování lukostřelby, ale přesto pořád stál. Ostatně nebylo divu: bylo zapotřebí šestice Varjagů jenom na to, aby ho snesli z jeho výklenku a potom odvěkli do prostoru pod oknem. Sledoval jsem dveře a modlil se, aby vetřelci nezahnali Pakradovy muže zpátky na toto místo. Těžko bylo uvěřit, že v tomhle pekle někdo přežil, i když horký vítr mi občas do uší zanesl zvuky mužů i koní.

Cosí mě napadlo. „Co vlastně je na druhé straně té zdi?“

Ale na pochyby teď nebyl čas. Jeden z Varjagů si z rukou udělal jakýsi třmen, aby mě zvedl nahoru, a další přidržoval sochu, aby se nepřekotila, když jsem se mu zmítal na ramenou, kde jsem málem ztratil rovnováhu. Z téhle výšky jsem mohl dosáhnout rukama k drsné hraně, kde se otevřelo okno. Po půldruhém dni, kdy jsem byl spoutaný, jsem měl zápěstí odřené a ruce skoro ochromené, takže mi v nich téměř nezbývala síla, ale přesto se mi nějak povedl úchop a potom jsem se vytahoval nahoru – nejdřív bradu, pak hrud' a nakonec celé své tělo. Naléhavé výkřiky zezdola mě popoháněly, i když jsem už neměl sílu vůbec vnímat, co mi říkají.

Dosáhl jsem na drolicí se římsu okna a přikrčil se pod jeho klenbou. Za mnou planuly do noci vysoké jazyky plamenů – vpředu byla jenom tma.

„Jdi dál!“ vykřikl Aelfric zdola. „Pryč odsud!“

Skočil jsem. Byl to skok šílence – z vysokého okna na vrcholu strmé hory přímo do tmy. Vůbec by mě neudivilo, kdybych se propadl o tisíc stop a nabodl se na rozeklané kameny. Ale té noci při mně stál Bůh. Zemský povrch byl drsný, ale nebyl daleko. Dopadl jsem na něj s bolestným výkřikem a kolena se mi roztrásla. Pocítil jsem, jak jsem si málem vyvrtil kotník, a v oblaku prachu a kamínků jsem se kutálel pryč, dokud mě trnitý keř nezastavil. Po pekle v klášteře působila noc tiše a klidně. Smysly mi zaplavila vůně šalvěje.

„Demetrie!“ Čísi hlas volal shora mé jméno. „Je to bezpečné?“

Ani nevím, co jsem odpověděl – téměř jsem nebyl s to vůbec přemýšlet. Ležel jsem tam, zatímco Varjagové prolézali jeden za druhým oknem a seskakovali na zem. Nějak se jim podařilo dopravit Sigurdovo nahé tělo na římsu a pak ho spustit dolů. Mezitím jsem se dostatečně zotavil, abych mohl vstát a odbelhat stranou, abych se na něj podíval. Tvář měl smrtelně bledou, poškrábanou a pohmožděnou tím, jak ho protáhli oknem.

„Sigurde?“

Ať již mi rozuměl nebo to byl pouhý reflex, oči mu zamžikaly. Vypadaly rozmazaně a jaksi vzdáleně, ale po chvilce se zdálo, že si mě měří.

„Demetrie,“ řekl a já jsem pocítil závan naděje. „Ty posero.“

Utekli jsme, ale ne daleko. V té tmě se nám pořád motaly hlavy z dýmu, kterého jsme se nadýchali, a ani jsme se neodvažovali pokusit se najít cestu dolů. I kdyby tam nějaká stezka byla, určitě by se nám nepodařilo nést Sigurda. Na horském úbočí jsme našli malou římsu, téměř ukrytou keří hlodaše, které ji obrůstaly, sedli jsme si a čekali.

Klášter pořád hořel, takže svým žářem osvětloval západní oblohu a vyplňoval noc rachotivými zvuky zkázy. Když jsem seděl nahrbený na kameni, ten rámus mi pustošil nervy: s každým spadlým trámem nebo zhroucenou zdí jsem podléhal víře, že slyším kroky nějakého neviditelného nepřítele, který mě za chvíličku objeví.

Když nakonec čerstvé světlo na východě vytlačilo kalné přítmí na západě, opustil jsem naši skrýš a vyšplhal trochu vzhůru po svahu. Viděl jsem, jak se nade mnou tyčí vysoká stěna klášterního kostela a okno, kudy jsme unikli. Obešel jsem budovu na sever a potom jsem vlezl nahoru do prohlubně těsně pod vrcholkem, kde mi pařez nabídl krytí. Ale zcela bezpečno nebylo ani tam, protože ze země pod mýma nohama trčel vystřelený šíp jako pozůstatek boje. Vytáhl jsem ho, zlomil dřík a uchopil jsem jeho hrot jako dýku. Pak jsem se podíval přes tlející pařez.

Při své obchůzce jsem se dostal až před klášter. Jak jsme si domysleli, srázná stezka, kterou nás přivedl Pakrad, nebyla hlavní vchod. Tady se hora svažovala povlovněji do vysokého údolí. Cesta vedla vzhůru k široké bráně v klášterní zdi. Dvěře byly strženy a klenbou jsem viděl rozvaliny kláštera, z nichž pořád stoupal dým. Ale přese všechnu spoušť nebyl opuštěný. Na volném prostranství před branami bylo sešikováno do širokého kordonu asi padesát franckých rytířů. Někteří seděli na koni, jiní šli po svých, někteří byli obráceni ven, kdežto další do středu svého kruhu, kde se u doutnajících hromady uhlí shromáždil houf mužů. Mezi nimi stál vévoda Godefroi. Sundal si přilbu, takže mu rozčuchané vlasy v jitrním

větríku volně povlávaly, a na tváři měl černé šmouhy tam, kde se bezúspěšně pokusil setřít si skvrny sazí. Pomyslel jsem na prsten, o který mě připravil, a napadlo mě, kde teď asi je.

Před vévodou stáli poražení muži z Pakradovy družiny. Tucet hrotů franckých kopí je zdržoval, i když se jim teď na zoufalých tvářích téměř nezračila touha po odporu. Mnozí byli ranění – jeden přišel o celou ruku, takže mu jeho věznitelé ani nemohli nasadit pouta a museli ho přivázat k muži hned vedle něho.

Dva rytíři dovlékli jednoho ze zajatců dopředu a před vévodou Godefroiem ho srazili na kolena. Uvědomil jsem si, že je to Pakrad, i když se sotva podobal tomu sebejistému lupiči, jenž nás zradil. Přišel o brnění i tuniku a halil ho jenom cár látky kolem beder. Obnaženou hrud' a ruce mu pokrývaly strašlivé popáleniny a z těla mu visely jako peří pásy spálené kůže. Plakal.

„Tak ty sis myslel, že mě můžeš podfouknout?“

Vánek zanesl vévodova slova až do mého úkrytu. Vedle něho jakýsi muž obrácený zády ke mně rozhrabal mečem uhlí. Vylétlo mračno jisker a vzduch nad ním se zachvěl. Pakrad se roztrásl.

„Prosím, pane,“ žadonil. „Udělal jsem všechno, jak jsi o to požádal. Přinesl jsem ti prsten. Zabil jsem ty Řeky. Já jsem –“

„Tys mi řekl, že jsi ty Řeky prodal jako otroky.“

„To je přece totéž.“ Pakrad vrhl pohled přes rameno na rozvaliny své pevnosti. V duchu jsem se tázal, jestli si mě Godefroi nevyšiml. „Teď už je určitě po nich.“ Zvedl svázané ruce a sáhl po lemu vévodovy tuniky, jenže Godefroi se znechuceným odfrknutím poodstoupil a Pakrad málem spadl na tvář.

„Jsi ničema,“ řekl mu Godefroi. „Lupič a lotr. Pokud jde o klášter, z něhož jsi udělal své doupě – kolik mnichů jsi zavraždil, aby ses ho zmocnil?“ Obešel zajatce a vzal ho za kadeř vlasů. Zatáhl za ni, až se mu hlava zvrátila dozadu. Poklepal kotníky prstů na holou kůži, kde bývala tonzura, a Pakrad bolestí zavyl.

„Bolí to?“ zeptal se Godefroi. „To by mělo. Je to znamení Boží na darebném hříšníkovi. Ty jsi svými zločiny znesvětil posvátnou půdu kláštera a vysmíval ses samému Hospodinovi, když sis oblékl hábit Jeho služebníků, abys konal zlo.“

„Z tvých příkazů, pane,“ namítl Pakrad. Godefroi si ho nevyšiml.

„Víš, jakého zločinu se dopustil Satan?“ Zděšený Pakrad zavrtěl hlavou. „Viděl, že nemůže předčit Boha, a tak se pokusil svrhnout sama nebesa a učinit se pánem jejich ruin. Pokusil se napodobit Boha, tak jako chycená opice napodobuje člověka. A víš, jaký osud ho stihl?“

Z Pakrada, jehož hlavu Godefroi pořád odtahoval dozadu, se vydral nesrozumitelný výkřik.

„Byl uvržen do věčné temnoty.“

Godefroi Pakrada pustil a otočil ho zády. Lupičova hlava se zvrátila dopředu, ale vzápětí jeden z rytířů vyskočil vpřed, sevřel ji rukama, na nichž měl železné rukavice, a vypáčil ji vzhůru k obloze. Muž u ohně se obrátil k Pakradovi, takže mi nakonec ukázal svou tvář, a já jsem si povzdychl. Byl to Tankred, Bohemundův synovec napůl saracénského původu. Vytáhl z uhlí meč a postoupil o několik kroků k Pakradovi. Špice meče žhnula světle červenou barvou, která se proměnila v ostře oranžovou, když ji Tankred pozvedl ke rtům a pofoukal. Pakrad se rozkňučel. Jeho tělo se zmítalo a svíjelo, ale tlapy opatřené železnou rukavicí mu držely lebku tak pevně, že nic nezmohl.

Tankred napráhl meč. Červená špička se chvíličku vznášela před Pakradovýmá očima a míhala se ze strany na stranu. Tankred jí dvakrát škubl dopředu, ale ránu zadržel. Když slyšel Pakradovo zoufalé kňučení, smál se. Pak mečem bodl vpřed.

Oči se mi zlomek vteřiny před ranou bezděčně zavřely, ale uslyšel jsem zasyčení železa, jak projelo oční bulvou, a strašlivé výkřiky, jež se vydraly Pakradovi ze zraněného těla, které se v mukách svíjelo, když Tankred zabořil svůj meč i do druhého oka.

„Odveď ho pryč,“ řekl Godefroi. Když jsem otevřel oči, uviděl jsem, jak pořád stojí kousek dál od Tankreda, otočený zády k těm mukám. Pakrada odtahovali dozadu do kruhu zajatců. Pokoušel se přitisknout si k obličejí ruce, ale měl je svázané provazy, takže si na něj nemohl sáhnout.

Už jsem toho viděl dost – odplazil jsem se pryč, zpátky po svahu ke skryté skalní římsce, kde čekali Varjagové. Ale i tam k nám doléhaly ještě dlouhé hodiny výkřiky z vrcholu hory a zdálo se, že zůstávají ve vzduchu ještě dlouho poté, co jsem vévodovy muže slyšel, jak jedou pryč. Teprve když se smrákalo, když jsme si byli jisti, že jsou opravdu pryč, jsme se zvedli ze svého úkrytu a vydali se do Antiochie.

Antiochii obepínala hradba smrti, mnohem silnější než jakýkoli val ze zeminy nebo kamene a špinavý opar visel nad městem, kde vzduch zamořoval kouř z bezpočtu hranic. Kráčeli jsme podél říčního břehu, sotva na dostřel šípu z hradeb, ale nikoho jsme nespatriili. Vidět byli jenom mrtví. Rozměklá půda louky před hradbami byla rozryta nesčetynými hroby, z nichž některé měly kamenné označení, ale většina zůstala bez něho. Varjagové se jeden za druhým pokřiřovali a pak pro jistotu udělali ještě pověřčivé znamení proti uhranutí. Sigurdovi jsem položil na obličej tenkou roušku, aby nevdechoval ten zhoubný vzduch. Nesli jsme ho zpět z kláštera na nosítkách, a třebaže znovu nabyt vědomí a občas prohodil pár slov, byl pořád slaboučký. Pot se mu perlil na tváři, kde se mu působením horečky vyřinul. Byl na něj skličující pohled, když se takto jakoby zmenšil – jako když vidíme prastarý dub, který někdo kácí na palivové dříví. V nestálých zákrutech svého života jsem nemusel trpět při stárnutí a smrti svých rodičů, protože jsem je nechal daleko za sebou v Ilýrii a už jsem se tam nikdy nevrátil, ale dovedl jsem si představit, jak se cítí syn, když vidí svého otce na smrtelném loži – zaniká cosi trvalého, jeho opora. Bylo to prazvláštní, protože jsme byli se Sigurdem stejně staří.

Několik mil západně od Antiochie, v kopcích mezi rovinou a pobřežím jsme našli vršek pahorku, kam předtím zbyli Varjagové – a Anna – přesunuli svůj tábor z města stíženého morem. Šplhali jsme tam svižně, jako by byla naše břemena najednou mnohem lehčí. Na dně údolí hluboko pod námi jsem viděl spletitý tok Orontu, jak se vine k pobřeží, i loď, která by mě mohla odvézt domů. Zapadající slunce zbarvilo řeku dozlatova, zatímco na obloze nad námi tiše kroužil orel.

Prošli jsme ohybem stezky a já jsem ihned poznal, že se něco změnilo. Strážce, který nám zastoupil cestu, nebyl Varjag – vlastně pocházel

z opačného konce světa. Jeho snědý obličej byl příliš široký i příliš malý, jako odraz ve vyleštěném štítu. Měl úzké oči a široká ústa, která mu pod hřívou vousu téměř mizela. Přílba se mu zužovala do ostrého zakončení jako cibule a vzadu mu z krku visela kroužková kápě, zatímco čtvercové pláty jeho šupinového pancíře při nárazech na sebe vrzaly a drnčely. Přes naši cestu držel v rukou našikmo dlouhé kopí, i když skutečně nebezpečí vycházelo z luku s rohovinovými konci, který měl zavěšený přes rameno. Byl to Pečeněh, další příslušník jednoho z císařových žoldnéřských oddílů, které se dostaly až do tak odlehlých končin.

„Kdo jste?“ vykřikl na nás hrdelní řečtinou.

„Demetrios Askiates se Sigurdem Ragnarsonem a zbytkem jeho mužů.“

Pečeněh přikývl, aniž dal najevo nějakou zvědavost. „Můžete dál. Nikeforos už vás netrpělivě očekává.“

Za těch deset dní, co jsme byli pryč, se naše postavení od základu změnilo. Při našem odchodu měl náš oddíl skoro jenom příkrývky na spaní, zato teď tu byly dva obrovské stany s baldachýny, lemovanými zlatem, a karmínovými stěnami, obklopené vyrovnanými řadami prostších stanů. Na každém rohu stály stráže – další Pečeněhové. Soudě podle velikosti tábořiště jich musely být nejméně dvě stovky. Jakýsi starý sad se proměnil v ohrazený prostor pro tucet koní, vesměs nádherných zvířat se značkou císařských stájí, zatímco otevřenými dveřmi jsem viděl stan se zásobami, kde byla spousta sudů s vínem a pytlů s obilím. Něco takového jsem nespatrił v takovém pořádku dlouhé měsíce.

V houfu zavalitých snědých Pečeněhů jsem našel jednoho z Varjagů, které jsme zanechali na místě, aby střežili tábor.

„Co se to tady stalo?“

Varjag vrhl úzkostný pohled na Sigurdova nosítka. „Před týdnem dorazil nový vyslanec. A co se stalo s vámi? Kde jsou ostatní?“

„Ten mnich nás zradil. Ostatní to nepřežili – a Sigurd je možná bude následovat. Kde je Anna?“

Varjagovi poklesla čelist, jako kdyby z nebe spadlo samo slunce. „Sigurd? Sigurd přece nemůže umřít!“

„Doufám, že ne. Ale kde je Anna?“

„Anna?“ Varjag jako by pátral po nějakých přijatelných výrazech, což u něj nebylo vůbec obvyklé. „Ona –“

Ostrý hlas za mnou nás přerušil. „Ty jsi Demetrios Askiates?“

Otočil jsem se. Měřil si mě další Pečeněh, který měl čepici ve tvaru bochníku a zlacené okraje šupin na svém pancíři.

„Nikeforos si tě žádá.“

„Najdi mi Annu a svěř Sigurda do její péče,“ řekl jsem tomu Varjagovi. „Řekni jí, že je pak vyhledám.“

Když jsem vešel do zlaceného skvostného stanu, jako by se kolem mne zvedly a obklopily mě obrysy bývalého života. Od chvíle, kdy můj nadřízený, velitel Tatikios, odjel v květnu z Antiochie, jsem žil mimo končiny, kam sahalo císařství. Byl to nepohodlný, nezkratný život, kdy jsme přespávali, kde se dalo, zabíjeli bez výčitek a řídili jsme se jenom tím, co bylo nutné k přežití, a povinností, jíž jsme byli dlužni jeden druhému. Nyní to vypadalo, že se na vrchol pahorku snesla celá budova byzantské civilizace, obrovitá jako pilíře Hagie Sofie. Nádherné koberce na podlaze zdobily vzory lvů a orlů, jako vzdálená ozvěna mozaik velkého paláce, zatímco hedvábné stěny stanu žhnuly rudou barvou, jako bychom stáli uvnitř nějakého kruhu vyznačeného zapadajícím sluncem. Jednotlivé místnosti oddělovaly tenoučké jemné zástěny, takže otroci a úředníci, kteří za nimi pobíhali, působili jako nějaké přízraky. Mahagonové stromy držely ve svých větvích zlacené lampy a ze zlacených oken vyhlížely ikony svatých. Vzduchem se linula silná vůně kadidla. A uprostřed místnosti seděli na vyřezávaných židlích dva muži s nohama podloženýma polštářky a pozorně mě sledovali.

Za téměř čtrnáct dní pochodování a bojů v srpnovém slunci jsem se ani nepřevlékl, ani jsem si neostříhal vousy. Také jsem se neumyl a nezalátal díry a spálená místa na svém oděvu, stopy našich truchlivých dobrodružství. V jakékoli společnosti by mě tísnil pocit, že jsem špinavý a vzbuzuji odpor, ovšem tady se mi zdálo, že jsem jako chrobák valící svou kuličku na stole při hostině. Až pozdě jsem si uvědomil, že jsem se asi měl uklonit, i když mi v tom bránila jak ztuhlá záda, tak hrdost.

„Jestli jsi byl během posledních čtyř měsíců císařovým jediným zástupcem ty, není divu, že je naše situace tak zoufalá.“

Tato slova byla pronesena dokonale blahosklonným tónem, ale na mě zapůsobila jako kopnutí do rozkroku. Naštěstí jsem byl natolik utahaný, že jsem ani nebyl s to něco vztekle odseknout. Místo toho jsem upřel skelný pohled na člověka, který mě oslovil. Jak on, tak jeho společník měli na sobě dlouhá bělostná roucha lemovaná skvostnou výšivkou a posetá

barevnými kameny. Tady ale podobnost končila: muž vpravo, jenž promluvil, byl robustní dlouhán, vlasy měl záměrně neupravené a jeho obličej by se dal označit za pohledný, nebýt jeho zpupnosti. Jenom jeho vous mu nějak neseděl – narostl mu docela nedávno a ještě mu úplně nezhoustl, jako nějakému výrostkovi, který ještě nemá dost odvahy, aby se holil, nebo provinilci, který se snaží zamaskovat svůj zjev. Naproti tomu jeho společník byl čistě oholený drobný mužík s řídnoucími vlasy a trvale ustaraným výrazem, který mu krabatil jemné rysy. V duchu jsem hádal, že je to nejspíš eunuch. V jejich společnosti bylo možné uvěřit, že nádvoří a fontány paláce jsou hned za dveřmi, ne tisíc mil od něho, kdesi za horami a v poušti.

„Tebe poslal císař?“ zeptal jsem se.

Dlouhán zabubnoval prsty o opěradlo židle. „Jsem Nikeforos.“ Kývl na eunucha stojícího vedle něho. „Tohle je Fokas. Před týdnem jsme dorazili z Konstantinopole. Kde jsi byl ty?“

Zřejmě jsem mu nestál za nějaký zdvořilostní úvod. „V klášteře Ravendanu, v horách severně odsud.“

Někdo mu o tom už určitě vyprávěl, ale ve své rozhořčené odpovědi předstíral překvapení. „Jaké bláznovství tě tam zavedlo?“

„Strašlivé bláznovství.“ Vytušil jsem, že vůbec netouží vyslechnout celé naše trápení, neboť jeho ohavné podrobnosti by se mohly bolestně dotknout jeho přecitlivělosti. Přesto jsem se mu s ním svěřil.

„Byla to past,“ uzavřel jsem. „Nastražil ji vévoda Godefroi ve spolku s arménskými loupežníky. Byl tam i Tankred.“

Vzápětí jsem utichl. Oba vyslanci si mě měřili vážným pohledem. Z hladkých tváří jim vyzařovala všemocnost jako ze svatých na ikonách kolem nich.

„Jsi si jistý, že to byl vévoda Godefroi?“ zeptal se po chvíli eunuch Fokas. Hlas měl vysoký, ale ne pisklavý, posazený v oné neurčité tónině mezi mužským a ženským hlasem.

„Stál jsem od něj stejně daleko, jako teď stojím od tebe.“

To na Nikefora nezapůsobilo. „Byla to v každém případě pošetilá výprava. Čeho jste chtěli cestou do Ravendanu dosáhnout?“

„Snažil jsem se hájit zájmy církve – a císaře. Netušil jsem, že se této příležitosti chopí jeho takzvaní spojenci, aby se nás pokusili zabít.“

„Na tom sotva záleží.“ Hlas mu zbarvilo ledové pohrdání. „I když je škoda, že jsi ztratil císařovu pečeť, kterou ti svěřil. Z toho mít radost nebude.“

Kdybych byl o polovic mladší, zlomil bych mu nos za to, že naše oběti odbyl tak posměšně. Ale v mém věku mi ruku zadržela zbabělost – nebo moudrost? Přesto jsem nebyl s to potlačit veškerý vztek ve svém hlase. „Před šesti dny jsem viděl vévodu Godefroie s Tankredem, jak ty, kdo bitku přežili, zmrzačili a nechali je zdechnout na vrcholu hory. S námi by zatočili ještě hůř, kdyby Pakradova chamtivost nezhatila jejich plán.“

„Možná jsi mezi barbary strávil příliš dlouhou dobu – co jiného jsi od nich očekával? To přece nic nemění.“

„Čtyři císařovi muži jsou po smrti. To nic nemění?“

„Své chyby nenapravíš, když je budeš omývat krví svých přátel,“ odsekl Nikeforos chladně. „Snad si opravdu nemyslíš, že se zájmy říše změnily jenom proto, že – jak říkáš – tě napadl nějaký francký pán? Císař neutratí své lovecké psy jenom proto, že chňapají po jeho otrocích.“

Popadl mě strašlivý vztek. Sevřel jsem pěsti a zaryl dlouhé nehty do dlaní ve snaze přivodit si dostatečnou bolest, aby mi přehlušila muka v duši. Ale čím víc jsem tlačil, tím méně jsem toho cítil.

Eunuch si zjevně všiml, jak šíleně trpím. „Nemusíš se bůhvíjak kát. Plaval jsi v mořích, která jsou pro tebe příliš hluboká. Neměl jsi dost moudrosti, aby tě napadlo, co je třeba udělat.“

Zíral jsem na něj a v duchu jsem si říkal, jestli z jízlivosti rozdírám mé rány nebo jenom neobratně vyjadřuje laskavost. Z jeho uhlazené tváře se nedalo nic vyčíst.

„Ty jsi mě přišel vystřídat?“ zeptal jsem se nakonec. Audience sotva začala, ale už jsem toužil, aby skončila.

Nikeforos se na židli naklonil dopředu. „Přišli jsme sem na tvé místo. Císař tě podřídil našemu vedení.“

Jeho slova mě zasáhla jako šípy. „Myslel jsem...“ Chtěl jsem přece... „Měl jsem za to, že mám jít domů, když jste přišli.“

Promluvil eunuch. „Jít domů? Ty nemůžeš domů. Ještě nejsi hotov.“

„S čím hotov?“

„Měl jsi za úkol postarat se o to, aby Frankové dorazili do Jeruzaléma, ne aby se usadili v Antiochii.“

Do řeči se vložil Nikeforos. „Právě proto neměla tvoje výprava do Ravendanu vůbec cenu ještě předtím, než se ukázalo, že je to past. Císař netouží po relikviích a trezkách, s nimiž by Franky přiměl milovat Řeky.“ Najednou do něj vjela energie a udeřil pěstí do opěradla židle. „Chce

samotnou Antiochii. Pro její sílu, její obchod, její přístav a kraj kolem ní, to všechno má cenu. Ale úplně nejvíc ze všeho z toho důvodu, že mu právem náleží, a Frankové odpřisáhli, že mu ji vrátí. Kdybychom chtěli, aby patřila nějaké sebrance nenávisných, bezbožných barbarů, to bychom ji nechali Turkům. Frankové budou mít Jeruzalém, taková bude jejich odměna. Ale Antiochie musí být naše. Právě proto nezáleží na tom, jestli tě vévoda Godefroi, hrabě Raymond nebo všichni frančtí velitelé nepověsili na strom a nenechali ptáky, ať tě kousek po kousku rozklovou. Císař by se přesto smál a platil by jim lichotkami i zlatem a modlil by se, aby Bohemunda vypudili z Antiochie.“

Jeho hladký krk se najednou zbrázdil napjatými svaly a hlava mu škubala při důrazu na každé slovo. Diplomatická zdrženlivost jako by se rozplynula, i když jsem nemohl říct, zda v tom nebyl spíš vypočítaný efekt. Ale vlastně mi to bylo jedno. Pořád mě bolelo ostré bodnutí eunuchova výroku. *Ty nemůžeš domů.*

„Ale já musím domů,“ vyhrkl jsem žalostně, jako bych si nevšímal toho, co jsem právě vyslechl. „Já tady nemůžu zůstat.“

Nikeforos mě sjel pohrdavým pohledem. „Takže jít domů – jenže co pak? Jestli se teď vrátíš, nepovedeš v Konstantinopoli pohodlný život, jak si to maluješ. Císař zuří, že Frankové drží Antiochii. Sice se proslavil tím, že dovede odpouštět svým nepřátelům, ale tomu, kdo ho zklame, lehko nepromíjí.“

„Jak jsem ho zklamal já? To se ode mě očekávalo, že Antiochii udržím proti Frankům s několika tucty Varjagů a silou přísahy, kterou Frankové nikdy nemínili dodržet?“

Nikeforos obrátil oči v sloup. „Znáš Pythagora? S jedním oblázkem a při dostatečné vzdálenosti může jediný člověk pohnout balvanem, který odolá síle armád.“

„Proč potom chce, abych tu zůstával?“ Jako vězeň napínaný na skřipci, najednou jsem pocítil pokořující nutkání říct něco, doznat se k jakékoli vině a strpět každou urážku, jen když budu volný. Trpce jsem si to vyčítal, ale nesmírně mě trýznilo pomyslení, že tu ještě budu muset zůstat.

Eunuch se nahnul dopředu. „Protože je milosrdný.“

Zbabělost i ochablost mi zabránily, abych se mu vysmál do tváře, i když ze mě nevíra přímo sálala.

„Tvůj nadřízený, velitel Taticios, podal císaři podrobné hlášení po svém

odchodu z Antiochie,“ pokračoval eunuch. „Nenechal nikoho na pochybách, kdo zavinil úspěch Franků.“

Má naděje i pýcha dostaly tolik ran, že jsem už měl všechno vydržet, ale přesto jsem pocítil nesmírnou křivdu. „On mě obvinil?“

„Stačí říct, že císař usoudil, že bude vůči tobě laskavější, když ti dá možnost se ospravedlnit, než aby ti dovolil návrat.“

„Ale musí přece vědět –“

Eunuch svatouškovsky zvedl ruku, jako by mě odstrkoval od nějaké neviditelné propasti. „Císař ví jenom to, co mu sdělí jeho podřízení. Tatikios je velmož a má u dvora hojně spojenců, aby ho podpořili.“

Zato já ne. Císaře jsem mnohokrát viděl a bydlel jsem v jeho paláci, zachránil jsem mu život a jednou či dvakrát jsem s ním hovořil téměř jako rovný s rovným. Nemyslím, že je to špatný člověk, ostatně k čemu by takové uvažování bylo dobré. Ale na svém vratkém trůnu nepřestál osmnáct let tím, že by podléhal sentimentu. Jestli Tatikios stojí v čele nějaké strany – a nadto velí vojákům –, pak si ho císař nemůže zneprátnit jenom kvůli mně. Možná si opravdu myslel, že když mě udrží mimo Konstantinopol, prokáže mi tím laskavost.

„Jestli Frankové odejdou z Antiochie, bude po nesnázích a nikdo nebude z ničeho viněn,“ uzavřel eunuch. „Máme na ně jedinou páku, jak je vystřadit: poslat je do Jeruzaléma. Musíme se postarat o to, aby se tam dostali.“

Svšil jsem hlavu, jako kdybych ji nastavoval oprátce. „Jak?“

Nikeforos vyštěkl příkazy na své otroky, kteří přicupitali zpoza tenkých zástěn a přinesli mapu, stůl a nízkou dřevěnou stoličku, abych se na ni posadil. Po dlouhém pochodu na mě její tvrdé sedadlo zapůsobilo jako péřová matrace. Vedle rozložené mapy byly umístěny lampy, jejichž plameny se třepotaly nad kostrbatým obdélníkem Středozevního moře a třemi světadíly, které ho ohraničují na severu, jihu a východu. Nikeforos vytáhl ze svého roucha zlatou jehlicí a předklonil se. Jehlicí poklepával po mapě, aby jí podtrhával svůj výklad.

„Tady je Antiochie.“ Poklepání. „Jeruzalém tady.“ Poklepání. „Země mezi nimi – Sýrii, Libanon a Palestinu – ovládají Turci a Saraceni.“ Špiče jehlice se míhala dopředu a dozadu po východním pobřeží Středozevního moře. „Oslabilo je vítězství Franků u Antiochie, ale pořád mají podél celého pobřeží hrady a opevněná města.“ Řada bodnutí jehlicí propíchala papír mezi Antiochií a Jeruzalémem. „A samozřejmě mají Jeruzalém.“

Tohle jsem ovšem věděl. Mnohem podivnější byl můj pocit, když jsem sledoval, jak se přede mnou rozprostírá plátno mého života, jak jsou mé minulé i budoucí cesty zakresleny inkoustovými čarami. Mé zraky až příliš často zabloudily na sever a západ ke zdobně vyvedenému kříži na spojnici Evropy a Asie – Konstantinopoli.

„Ale za Palestinou stojí Turci a Saraceni proti staršímu nepříteli. Egypťským Fátimovcům.“ Jehlice naškrábala oblouk v jihovýchodním cípu Středoziemního moře se středem v podobě pavučiny čar, jež vyznačovaly tok Nilu. „Znáš Fátimovce?“

Už jsem o nich slyšel, ale lepší bylo předstírat nevědomost. Zavrtěl jsem hlavou.

„Saraceni je pokládají za kacíře – pokud ovšem může existovat kacířství proti kacířství – a nenávidí je vůbec ze všech nejvíc. Kdysi Fátimovce vyhnali z jejich říší až po Libyi, ale Fátimovci přeskupili síly, napadli Egypt a dobyli ho. Nebudou spokojeni, dokud svou víru neprosadí v celé oblasti až po Bagdád a Mekku. Podobně si Saraceni nedopřejí klidu, dokud nezničí Fátimovce.“

Už kdysi dávno jsem byl vtažen do neviditelného, věčného sporu mezi různými učenými Ismaelitů a tyto rány se zacelily teprve nedávno. I kdyby mě nelákala Konstantinopol k návratu, ozvěna tohoto dění se mi rozhodně nelíbila.

„Jestli se nám podaří uzavřít s Fátimovci spojenectví, pak budou Saraceni v kleštích mezi nepřáteli ze severu a z jihu. Můžeme je vypudit z Palestiny, takže se otevře cesta Frankům, aby se zmocnili Jeruzaléma. Až vyrazí na jih, aby se jim dostal do rukou, Antiochie bude opět naše. Pohana tvé neschopnosti bude smyta.“

I když jsem při tomhle posměšku pocítil trpkost, nedal jsem ji najevo. „A jak toho dosáhneme?“

V odpověď zamáčkl Nikeforos zlatou jehlicí do mapy tam, kde se různá ramena nilské delty splétala v jediný provazec vedoucí na jih do Afriky. Jehlice zůstala zpříma vězet v dřevěném stole a její chvějivý stín přecházel přes Egypt a téměř se dotýkal Jeruzaléma.

„Tohle je hlavní město Fátimovců – al-Káhira. Tam musíme jít.“

Vyšel jsem ze stanu jako omráčený, jako když se z bitvy plouží poražený voják. Moje duše propadávala jakousi bezednou propastí, a i když se mi z toho dělalo zle, ještě to nebolelo. To přijde, až dopadnu na dno! Prozatím jsem kráčel přes kopec a pak jsem vyhledal stany Varjagů. Byl tam Aelfric.

„Jak se vede Sigurdovi?“ zeptal jsem se. S přidušenými plícemi jsem musel páčit slova.

„Beze změny. Zdá se, že horečka trochu polevila.“

„Už se na něj podívala Anna?“

Aelfric na mě pevně upřel jasně modré oči. „Ona tu není.“

Moje padající duše narazila na vystupující útes, odrazila se od něj a pokračovala v pádu. „Kde je?“

Aelfric odvrátil zrak a podíval se mi přes rameno na východ, kde se stmívalo.

„V kláštorech za chrámem.“

Zazíral jsem na něj.

„V Antiochii.“

Dal jsem se do běhu.

Od města, kde řádl mor, jsem čekal roztodivné odporné výjevy, sahající od běsnících davů ploužících se ulicemi přes muže a ženy se smrtí na jazyku a vyjící jako psi ve dveřích až po mrtvoly hořící na otevřených ohních nebo povalující se nepochované ve škarpách, ale skutečnost vypadala jinak. Měsíční svit se linul po pustých ulicích a většina domů potemněla, i když město prázdné nebylo. V přízračných rozích cupitala neviditelná stvoření. Okenice vrzaly, dveře práskaly, hliněné nádoby se rozbíjely a ocel zvonila o ocel. Nade vším ale vynikalo to, jak se v pozadí rozprostíral táhlý koberec smutku: tlumené vzdechy zoufalství, úzkostný křik,

plačtivé vzlyky a tiché modlitby. Město zachvátila hluboká, zlobná trudnomyslnost – bylo to jako kráčet mezi svaly zlomeného srdce.

Na několika úsecích cesty, kterou jsem se ubíral, byly přes ulici rozházeny dvoukoláky, bedny a suť, aby vznikly provizorní barikády. Některé byly opuštěné, jiné strážené, ale Antiochie nepředstavovala město, kde by se dali snadno zadržovat pocestní, a tak jsem si vždy našel cestičku kolem těchto překážek, dokud jsem nedorazil k chrámu a dvířkům ve zdi za ním. Na mé zaklepaní se ozval zpoza dveří vyděšený hlas.

„Rád bych mluvil s lékařkou Annou. Je tu?“

„Spí.“

„Vzbud' ji. Řekni jí, že je tady Demetrios.“

Ten člověk neodpověděl, ale za dveřmi jsem zaslechl vzdalující se kroky. Čekal jsem ve tmě – zdálo se mi, že uplynula celá věčnost – a každou vteřinu desetkrát prodlužovala nejistota. Posléze jsem dokonce začal strkat špiči Aelfrikova nože do sloupku dveří. Říkal jsem si, že bych je mohl třeba takhle vypáčit.

Uslyšel jsem, jak se kroky vracejí, a nuž jsem odtáhl pryč. Odsunula se závora na druhé straně dveří, i když se neotevřely.

„Počkej tady, dokud nenapočítáš do sta, a pak vejdi. Určitě je někde v křížové chodbě.“

Kroky se opět vzdálily. Pochyboval jsem, zda jsou tyhle průtahy nutné, ale vyšel jsem vstříc dveřníkově žádosti a počítal jsem do sta tak rychle, jak jen to šlo. Pak jsem dveře otevřel dokořán, prošel krátkou chodbou a vynořil jsem se v širokém sloupořadí křížové chodby. Měsíční svit ozařoval přední strany sloupů, takže vypadaly jako ocelové tyče rozmístěné do čtverce, kdežto všude za nimi byla tma. Na opačné straně, přímo proti mně, stála Anna.

Byla hubenější, než jsem si ji pamatoval, i když jsme byli odloučeni ani ne dva týdny. V horkém letním vzduchu se jí bílá košile přilepila na tělo, a proto odhalovala každé vzduť i stín pod sebou. Polštář jí rozčuchal tmavé vlasy. Svým zjevem přímo ztělesňovala vše, co jsem miloval a po čem jsem toužil. Stáhl jsem si roušku, která mi zahalovala obličej, a rozběhl se k ní.

„Stát!“

Ze tmy za ní se vynořila velká postava, jež na mě namířila kopí se stříbrným hrotem. Zoufalá touha málem přemohla můj pud sebezáchovy, ale nakonec jsem se ovládl a zastavil se těsně před hrotem kopí.

„Zůstaň tam,“ nařídila mi ta postava.

Ohromeně jsem zíral na Annu. Proč mi nevyšla v ústrety? „Co je to zač?“

Zavřela oči. „Můj strážce.“

„Proti čemu? Mně?“

„Ne, on tě chrání.“

„Proti čemu?“

„Proti mně.“

Odpoťácel jsem se kus dozadu, i když se strážcovi kopí ani nehnulo. Po tváři mi kanuly horké slzy.

„Co bys mi mohla provést?“ Ani jsem otázku nedořekl, a už jsem vytušil její odpověď i s její hrůzou.

Anna před sebou kajícíně složila ruce. I ona plakala: jak měsíc odrážel její slzy, udělal jí na tváři stříbrné šrámy.

„Stala jsem se lékařkou moru.“

V mé duši zhasla poslední jiskřička naděje. Hlas, který snad ani nepatřil mně, se zeptal: „Ty ses...?“

„Jestli jsem se nakazila morem?“ Anna zavrtěla hlavou. „Díky Bohu, zatím ne.“

Ukázal jsem rukou na strážce. „Tak proč je tady on?“

„Oni na tom trvali.“

„Kdo?“

„Frankové. Nedovolili mi pečovat o nemocné bez strážce, aby zajistili, že se nebudu dotýkat zdravých.“

„Ty ses k tomu sama nabídla?“

Nevesele se zasmála. „To si opravdu myslíš, že jsem taková svěťice? Neměla jsem na vybranou. Žena, za kterou jsem šla ten den, kdy jsi odešel, a jež měla rodit, byla nakazená. Když jsem ji našla, byla skoro mrtvá, a děťátko taky. Frankové zavřeli dveře na závoru a nikomu nedovolili z domu odejít. Mě pustili ven, až když jsem souhlasila, že se budu starat o další oběti. Pak jsem přišla sem.“

Annin strážce se obloukem přesunul, takže teď stál po mé levici kousek ode mě s napřaženým kopím, zatímco jsme se na sebe s Annou dívali přes uzavřený prostor křížové chodby. Potřeboval jsem železné ovládání každického svalu těla, abych se nerozběhl a neobjal ji, zcela bez ohledu na následky.

Pevnějším hlasem se zeptala: „Našli jste tu relikvii?“

„Žádná relikvie neexistovala. Ravendan byl past. Ten mnich nás přepadl a vzal do zajetí.“ Poněvadž nás sledoval strážce, nezmínil jsem se o roli vévody Godefroie. Ostatně v dané chvíli na tom sotva záleželo. „Vyvázli jsme jen o vlas.“

„Je Sigurd v pořádku?“

„To teda ne.“ Viděl jsem Annu, jak vzdychla. „Dostal ránu do hlavy a od té doby nevstal. Má horečku. Musíš se na něj podívat.“

„Co já zmůžu?“ Rozevřela prázdné dlaně. „Nemůžu pryč z tohoto kláštera, natož z města.“

„Musíš!“ opakoval jsem tvrdohlavě.

„Nemůžu.“

„Můžu ho sem přinést.“

Hněvivě dupla. „To má být vtip? Jestli je Sigurd tak slabý, mor ho zabije v okamžiku, kdy se podívá na Antiochii. Musí se obejít beze mě.“

Upírali jsme na sebe pohled přes čtvercové nádvoří. Měsíční svit vyplňoval prostor mezi námi jako sklo.

„Kdybych mohla, samozřejmě bych byla ihned u Sigurda,“ pravila tiše. „Ale tuhle možnost nemám. Rozhodla jsem se přijít do Antiochie a udělala jsem to svobodně, kvůli tobě. Protože jsem tě milovala.“ Pohodila hlavou, aby umlčela můj rozpačitý protest. „Když už to rozhodnutí padlo, jsme oba bezmocní, jeden jako druhý. Jsme otroky mocností, kterým nemůžeme vzdorovat.“

Po tvářích se jí vyřinuly další slzy a oči jí potemněly smutkem. Zatoužil jsem rozběhnout se přes dvůr, přivinout ji k sobě a překonat vzdálenost mezi námi. Ale strážce pořád držel neochvějně kopí, jež se před mým pohledem vznášelo jako vosa.

„Přišel nový císařův vyslanec,“ řekl jsem nakonec.

Anna si otřela slzu a volnou kadeří si osušila tvář. „Pak můžeš volně odejít.“

„Nařídil mi odjet do Egypta.“

Po vši vášni, která byla ze mě vyrvána, moje duše vyschla a znečitlivěla. Bez vzrušení jsem jí vyprávěl, jaké rozkazy mi Nikeforos dal. Anna tiše poslouchala, dokud jsem nedomluvil.

„Půjdeš?“

Zaváhal jsem. Té noci jsem sem přišel s divokými plány na útěk, jež mi spalovaly srdce: odvedu Annu pryč z Antiochie, ona bude někde na taj-

ném místě léčit Sigurda, dokud se neuzdraví, a potom se my tři vydáme nazpět do Konstantinopole. Byl to příjemný sen, ale jenom sen. Bylo to, jak řekla Anna: učinili jsme svá rozhodnutí, nebo nám byla vnučena, a nyní budeme trpět jejich následky.

„Půjdu do Egypta,“ řekl jsem. „Nikeforos mi rozhodně nedal na vybranou.“ *A ty sám jsi to potvrdil*, pomyslel jsem si. Zůstávat v Antiochii, čekat, zda se Sigurdovy rány zacelí, než mor zahubí Annu – to by bylo jako nechat se rozemlít mezi balvany. Proti tomu představoval Egypt téměř lákavou vyhlídku.

Anna přikývla, jako by mé rozhodnutí vytušila, než jsem ho vyslovil.

„Dávej na sebe na cestě pozor,“ řekla prostě. Slzy jí oschly a do tváře se jí vrátil klid.

Nemohl jsem se přimět, abych se odvrátil, a tak jsem upřeně hleděl na Annu, jako kdybych jí mohl samou silou a trváním pohledu sdělit vše, co cítím. I ona opětovala pohled a nespouštěla ho ze mě. Na tváři se jí mísila lítost, laskavost i zoufalý smutek. Pomyslel jsem si, že opět propukne v pláč a že ani já se mu pak neubráním, ale nerozplakala se.

Beze slova rozloučení trochu pozvedla ruku při napodobení pozdravu a odvrátila se. Strážce šel za ní, když mizela mezi sloupy do přítmní arkády.